

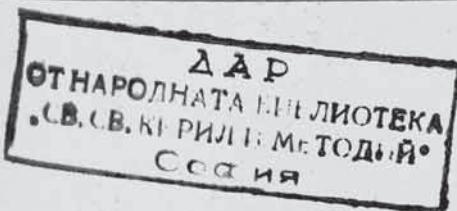
ИЛЮСТРАЦИЯ ИРИНДСКЪ

Редакторъ: ХРИСТО ШАЛДЕВЪ

Редакция и администрация: ул. „Лавеле“, № 16, телефон. 19-32

Годишенъ абонаментъ за Царството — 120 лв., за Европа — 200 лв., за Америка — 2 долара. Отдѣленъ брой 15 лв.

Списанието е одобрено отъ Министерството на Народн. Просвѣщението съ окръжно № 40,358 отъ 28 XI. 1933 г. и отъ Дирекцията на Обновата

Паисий

(отъ Ив. Вазовъ)

О, неразумне и юроде! поради че се срамишъ да се наречешъ Болгаринъ?... Или не са имали Болгаре царство и господарство? Ти, Болгарино, не прелъщайся, знаи свой родъ язикъ...

Паисий (1762).

Сто и двайсетъ годинъ... Тъмници дѣлбоки!
Тамо въ дънъ горитъ атонски високи.
Убъжища скрити отъ лъжовни мири,
Де се чува само ревътъ бъломорски,
Или въчни шъпотъ на шумитъ горски,
Иль на звона тежки набожниятъ звънъ,
Въвъ скромна килийка, потънала въ сънъ,
Единъ монахъ тъменъ, непознатъ и бледенъ,
Предъ лампа жумеща пишеше наведенъ.
Що драскаше той тамъ, умисленъ, единъ?
Житие ли ново, новъ ли дамаскинъ,
Зафанатъ отъ дълго, прекъсванъ, оставянъ,
И предъ кандилото сръбъ нощъ пакъ залавяня?
Поличби ли божи записсаше тамъ?
Слова ли духовни измисляше самъ
За въвъ честь на нѣккой славенъ чудотворецъ,
Египтянинъ, Елинъ или Свѣтогорецъ?
Що се той моръше съ тоя дѣлъгъ трудъ?
Или бъ философъ? или бъше лудъ?
Или туй канонъ бъ тежъкъ и безуменъ,
Наложенъ на него отъ строгий игуменъ?
Най-после отдѣхна и рече: „Конецъ!
На житие ново, азъ турихъ вънецъ“.
И той фѣрли погледъ любовенъ, приветенъ
Къмъ тозъ трудъ довършенъ, подвигъ многолѣтъ,
На волята рожба, на бденъето плодъ,
Погълналъ безшумно полвина животъ —
Житие велико, заради което
Той забрави всичко, дои и небето!
Нивга майка нѣжна първенца свой
Тѣй не е гледала, ни младий герой
Първите си лаври, ни поетътъ мраченъ
Своятъ идеалъ новъ, чуденъ, свѣтлозраченъ!
И, катъ нѣккой древенъ библейски пророкъ,
Иль на Патмосъ дивий пустинника строгъ,
Кога разкривалъ е възъ гладката кожа
Тайнитъ на мрака и волята Божа,
Той фѣрли очи си, разтреперанъ, блядъ,
Къмъ хаоса тѣмний, къмъ звездния святъ,
Къмъ Бългото море, заспало дѣлбоко,
И воигна тѣзъ листи и викна високо:
„Отъ днеска нататъкъ българскиятъ родъ
История има и става народъ!
Нека той познае отъ моите писине,
Че голъмъ е той билъ и пакъ ще да стане,

Че отъ славниятъ Будинъ до свети Атонъ
Билъ е припознаванъ нашиятъ законъ.
Нека всѣкай братъ нашъ да чете, да помни,
Че гърци сѫ люде хитри, въроломни,
Че сме ги бълскали, и не единъ путь —
И за туй не можатъ нази да тѣрпятъ —
И че сме имали царства и столици,
И отъ нашата рода светци и патрици;
Че и ний сме дали нѣщо на свѣтътъ
И на вси Словене книга да четатъ;
И кога му викатъ: „Българину!“ бѣсно,
Той да се гордѣе съ това име честно,
Нека нашъ братъ знае, че Богъ е великъ
И че той разбира български езикъ,
Че е срамъ за всѣкай, който се отрича
Отъ своя си рода и при гърци тича,
И своето име и божия даръ
Зафѣрля безумно, катъ единъ тваръ.
Горко въмъ, безумни, овци заблудени,
Съсъ грѣцка отрова що сте напоени.
Дето се срамите отъ вашия братъ
И тѣрсите пиша въ грѣцкия развратъ,
И ругайте грѣшино бащини си кости
И нашитъ нрави, че тъ били прости;
Та не вашто племе срамъ нанася вамъ,
О безумни людъ, а вий сте му срамъ!
„Четете да знайте, че въ стари години,
По тѣзъ земи славни вършили дѣди ни,
Какъ съсъ много кралства имали сѫ бранъ
И отъ царе силни земали сѫ данъ,
И била велика българска дѣржава;
Какъ свети Борис се покрѣсти въ Преслава,
Какъ е царь Асенъ тукъ храмове градилъ
И дарове праща; кой бъ Самуилъ.
Дето си изгуби душата въвъ адъ,
Покори Дурацо и вљзе въ Елада;
Четете и знайте, кой бъ царь Шишманъ
И какъ нашто царство сториха го плянъ;
Кой бъ Иванъ Рилски, чийто свети моши
Съ чудеса се славятъ до тоя денъ йоще;
Какъ се Крумъ праславний съ Никифоръ би,
И изъ черепа му руйно вино пи,
И какъ Симионъ царь Угритъ прогони
И отъ Византия приема поклони.
А той бъше ученъ, философъ велиъ

*И не се срамъше отъ своя езикъ;
И кога нъмаше, кого да надвива,
Той пишеши книги, за да си почива.
Четете, и знайте, що съмъ азъ писалъ,
Отъ много сказаня и книги събралиъ,
Четете, о братя, да ви се не съмътъ,
И вамъ чужденциъ да не се гордътъ...
На ви моята книга — тя е вамъ заветъ.
Нека се преписва и множи безъ четъ
И пръска по всички поля и долини,
Де българинъ страда, въздиша и гине.
Тя е откровене, Божка благодать —
Младий прави мждъръ, а стария — младъ,*

*Който я прочита нъма да се касе,
Който знае нея, много ще да знае".
Тъй мълвъше тозъ мжжъсъ, въ килията скритъ,
Съсъ погледъ умиленъ, въ джедещето впитъ.
Който много бденья, утрини пропусна,
Но пачето перо нивга не изпусна,
И противъ канона и черковни звънъ —
Работи безъ отихъ, почива дезъ сънъ.
Тъй мълвъше преди сто и двайсетъ годинъ,
Тозъ дивъ Светогорецъ, — за рая негоденъ,
И фърляше тайно презъ мрака тогасъ
Най-първата искра въ народната свястъ,*

Десетъ заповѣди на Паисий Хилендарски

"Въ началъ бъ слово..."

Великъ е българскиятъ народъ, прекаралъ цѣлия
си животъ въ най-тежки борби, израстналъ въ не-
престанни войни, селянинъ и войникъ въ мирно вре-
ме, безстрашенъ иupo-
рить боецъ въ време
на бранъ. Но бѣше
време, когато той,
подъ хомота на двой-
но робство, бѣ на
прага на изчезването.
И все пакъ той не за-
гина, защото по Бо-
жия воля стана чудо.

Въ момента, когато
българските врагове
се готвиха да нанес-
тат последния ударъ,
когато българското име
бѣ загъхнола — не-
известно дори и въ
Русия — отъ самитъ
недра на народа из-
растна великиятъ бъл-
гарски водачъ, който
изведе българитѣ на
пътя на националния
въходъ.

Много е писано за
духовния баща на тре-
тото българско цар-
ство, който прекара
съединителната черта
между миналото и бѫ-
дещето на българския
народъ и раздуха за-
гасващия огънъ на на-
родното съзнание и са-
моупование.

И колкото повече
време минава — време
на тежки борби и раз-
очарования — обра-
зътъ на **Отца Паисия**
расте все повече на бъл-
гарския небосклонъ.

Паисий Хилендар-
ски е български апо-
столъ и български светия. Вдъхновенъ отъ най-дъл-
бока въра въ Бога, той възведе охуленото и сма-
зано българско население въ единъ богоизбранъ на-
родъ, благословенъ да върви нагоре. По Божия

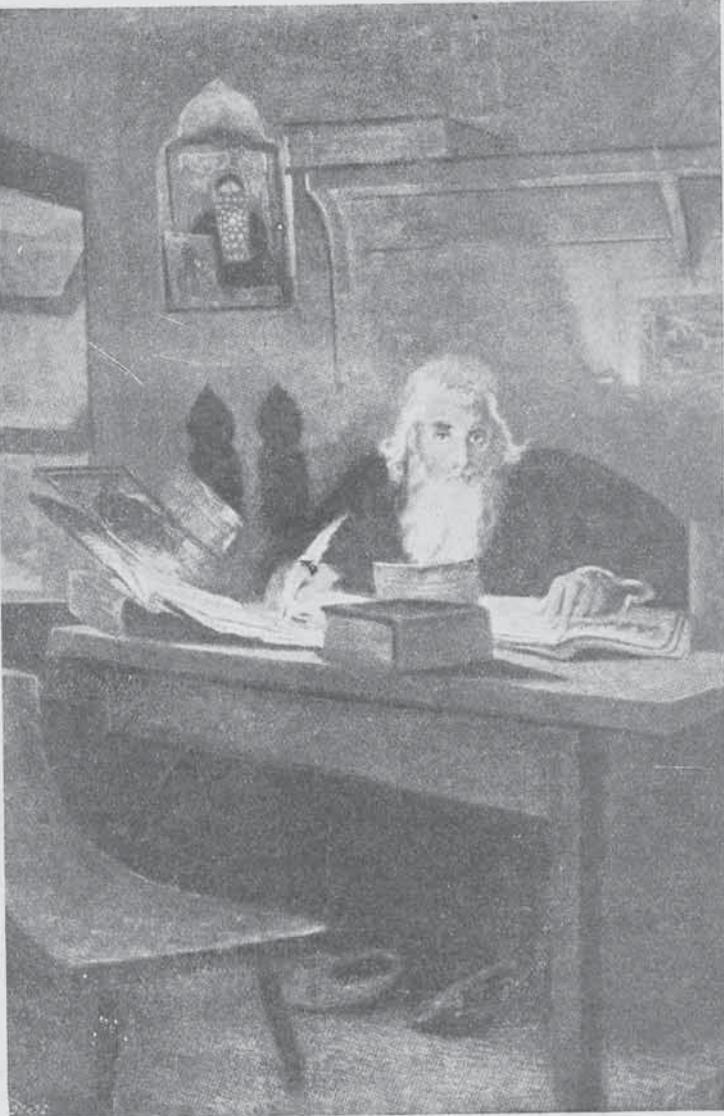
милост той създаде своя проникновенъ национа-
лизъмъ, който възроди и спаси народа ни. И Паи-
сий самъ е най-голѣмото българско упование. Следъ
него, никой българинъ
не би могълъ да се
съмнява въ бѫдещето
на България.

Паисиевата непоко-
лебима въра и твърдо
родолюбие е най-го-
лѣмото всебългарско
упование, защото на-
родъ, който ражда та-
къвъ **великанъ**, на-
стината е пръвъ на Бал-
канския полуостровъ,
създадъ първата ис-
тинска Държава, пър-
вата самобитна култу-
ра, дошълъ пръвъ до
опредѣлено съзнание.
Паисий е български
първоучител и великъ
примѣръ за всички —
отъ най-високия са-
новникъ до последния
колибаръ. Съ никакви
думи не може да се из-
рази заслужената въз-
хвала на този, който
възвеличи народа си
и, като му показва ми-
налото, посочи му съ
пророческа ръка бѫ-
дащето.

Новата българска
държава се роди въ
дена, когато Паисий
Хилендарски поднесе
на своя възлюбленъ
народъ евангелието на
националното възра-
ждане.

Като чувствуваме Хи-
лендареца, ние отда-
ваме своята най-дълбо-
ка почит на единъ ба-
ща на отечеството, създател на оня национали-
зъмъ, безъ който никой народъ нито може, нито
има смисъль да съществува.

Паисиевата история е **Божка воля, „живи вода“**.

Отецъ Паисий.

Великияъ водачъ създаде една сжцинска българска религия, приста, категорична и винаги спасителна. Който я притежава въ сърцето си, никога нѣма да изпадне въ униние и ще преодолѣе всички нещастия. Като истинска молитва, нейните слова иматъ чудодейна сила. Тѣ изведоха нашия народъ отъ полусмъртъ къмъ животъ. И тѣ ще съпровождатъ България въ нейния понататъшенъ въходъ. Ако искаме да преодолѣемъ всички превратности на сѫдбата и да изпълнимъ мисията си на надодъ, ние трѣба да внедримъ въ сърдцето си завѣтъ на Паисия, да се проникнемъ отъ неговото упование и отъ неговото непоколебимо родолюбие. Да не оставяме

9. Не се колебай да развѣнчаешъ недостойнитѣ си водачи.

10. Спомняй си за великитѣ български Царе. Тѣ сѫ били юначни и покровителствувани отъ Бога. Прекланяй се предъ тѣхните дѣла.

* * *

Чествуването на Паисия днесъ, когато преживяваме решителни и може-би сѫдбоностни моменти, ще бѫде истински пълно само тогава, когато се отзовемъ всецѣло на неговия патетиченъ зовъ. Ние трѣба да потърсимъ въ душата си онай дѣлбока

Дамянъ Груевъ съ Мише Развигоровъ, Атанасъ Бабата и тѣхни другари четници.

съмнение да ни разяжда. Да възприемемъ абсолютно догматъ на неговия мистиченъ национализъмъ. Велика е тѣхната повеля:

1. Вѣрвай въ Бога. Отъ него иде всѣко благо на земята и покровителството на България.

2. Чети историята на своя народъ, за да го опознаешъ и се поучишъ.

3. Просвещавай се и знай, че ти си създадъ първата елавянска писменност и култура.

4. Не забравяй своя родъ и езикъ.

5. Почитай своето, отричай чуждото, за да се самозапазишъ. За тебе твоя народъ е първи на земята. Съседитъ по-долу отъ тебе сѫ били и ти по-горе отъ тѣхъ си бились и ще бѫдешъ.

6. Възпитавай и укрепявай духа си, за да бранишъ свободата си и духовната си независимостъ.

7. Обичай родната си земя, привържи се къмъ нея и къмъ домътъ си.

8. Управлявай себе си и Държавата си разумно и по гласть Божий.

вѣра въ Бога, безъ която Отецъ Паисий не би могълъ да напише своята история. Трѣба да постигнемъ онова реално чувство за Вѣчното и Переходното, безъ което Паисиевата „Поема за България и Българския народъ“ не би могла да бѫде евангелие на истински национализъмъ. Трѣба да запомнимъ, че нашитъ дѣла иматъ стойностъ само въ Вѣчното, защото ние ще минемъ, както сѫ минали нашитъ дѣди и прадѣди, а трѣба да оставимъ нѣщо на тия, които ще идватъ следъ насъ, презъ вѣковетъ. Ние сме премного наклонни да забравяме простата истина, че животътъ на поколѣнията е краткотраенъ и нищоженъ, а нацията е многовѣчна и велика, защото е духовна сжѣнностъ, която не се изчерпва въ малкитѣ възможности на едно поколѣние. Тогава никога нѣма да ставаме жертва на малодушие и себеотрицание — нѣмаме право да се поддаваме на преходни злочастия, защото творимъ не само днешно, а и вѣчно, творимъ, осѫществяваме своя народъ въ вѣковетъ.

Чествуването на Паисия би било само една церемония, ако не изпълнимъ свято неговите заповѣди, ако не служимъ дѣйно на неговата национална религия. Първи сме били и трѣба да работимъ да бѫдемъ първи.

Възхвалявайки великия Хилендарецъ, нека се запитаме, кога Той ще бѫде доволенъ отъ насъ?

— Когато, безъ да се боимъ отъ книжни обвинения въ „шовинизъмъ“, безъ да се поддаваме на неразумно самоунижение и модно днесъ за наивните миролюбие, се проникнемъ отъ твърда вѣра въ стойността и силитъ на народа си;

— Когато търсимъ бѫдещето си въ упование само на собствените си сили и не се поддаваме на прелъщениета и разколебанието;

— Когато възприемемъ като догма, че нашия народъ е пръвъ отъ всички на балкана и заработка имъ да извоюваме това, което заслужава;

— Накъсно, когато възприемемъ вѣрното тълку-

вание на Паисиевото евангелие, както го направи нашиятъ Народенъ поетъ:

„И кога му викатъ: „Българино!“ бѣсно, Той да се гордѣе съ това име честно!“

Тогава ще разберемъ, че нищо не сме изгубили въ нагледъ безполезните ни борби. Защото сме направили гигантски усилия и въпреки временените несподуки, сложили сме истинската основа на бѫдещата ни сѫдба!

Поклонъ предъ тебъ, *Велики водачо на българския народъ*. Ще се стараемъ да те следваме достойно съ вѣра и упование!

София, Кръстовденъ, 1935 г.

Инженеръ Хр. Станишевъ

Василий Евстатиевичъ Априловъ

Тазгодишното празнуване Деня на народните будителни—1 ноемврий, съвпадна съ празнуването 100 годишнината на новобългарското училище. Виновникът на второто тържество е Василий Евстатиевичъ Априловъ, който основа първото новобългарско училище въ родния си градъ Габрово.

Роденъ на 21 юли 1789 г., следъ като на вършила 10-та си годишна възрастъ, Василий Априловъ заминава заедно съ брата си Никифоръ въ Москва, дето последният имаъ своя търговска кантора. Тукъ той билъ записанъ ученикъ въ гръцко училище и живѣлъ въ къщата на единъ гръкъ, за да научи по-бързо гръцкия езикъ. Следъ две години Априловъ продължилъ образоването си въ Брашовъ (Трансильвания), дето завършилъ мѣстната гимназия. Въ Брашовъ той усвоилъ немския и латинския езици и изучилъ основно съчиненията на Платона. По настояването на брата му Никифоръ, Априловъ постъпилъ въ Виенския университетъ, за да изучи медицината; но по здравословни причини следъ две години напусналъ университета и се прибрали при брата си въ Москва. Понеже работата въ търговията имъ тамъ почнала да върви зле, и двамата се премѣстили въ Одеса, дето Василь билъ принуденъ да постъпи въ кантората на единъ търговецъ гръкъ. Следъ нѣколко години, обаче, двамата братя почнали самостоятелна работа, която имъ провървѣла добре. До сега Априловъ се чувствува като гръкъ и взималъ активно участие въ ефорията на гръцката тукъ колония. Презъ време

на гръцкото възстание Априловъ е помагалъ на доброволците, които заминавали отъ Одеса за Гърция. Къмъ 1830 год. елиофильтът на Априловъ

почва да отслабва. Презъ сѫщата година той се скрилъ съ членовете на ефорията и заминалъ за Цариградъ да се лѣкува. Тукъ той се запозналъ съ прокламираните реформи въ Турция и вървашъ въ тѣхната трайност и значение за него. Също съ значението за съединението на Южна България:

— „Древнѣ и нынѣшнѣе болгаре“. Вдъхновенъ отъ съчиненията на Венелина, Априловъ решилъ да открие ново българско училище въ родния си градъ Габрово, дето

да се изучаватъ свѣтски науки на говоримия новобългарски езикъ. За тази целъ той изпратилъ срѣдства и молилъ съгражданите си да построятъ специална училищна сграда. Съ общи уснлия на 2 януари 1835 год. училището е било открито отъ учителя Неофитъ Рилски, което е било наречено „взаимно училище“. Априловъ много до-

Василий Евстатиевичъ Априловъ.

бре съзнавалъ, че за уреждане на българските училища не сѫ нужни само добри училищни помѣщици, но и подготвени учители и учебници. За тази целъ той препоръчалъ на Неофитъ Рилски да се запознае съ новата метода на преподаване, изпращайки учители и др. книги и ходатайствува да се приематъ негови съотечественици като стипендианти на обучение въ Русия.

Презъ пролѣтъта на 1847 год. Априловъ зами-

налъ за Цариградъ и отъ тамъ за Бруса да се лъкува. Бавиль се нѣколко месеца и, на връщане, се отбилъ въ Габрово, съветвалъ габровци да съградатъ ново училищно здание и да искатъ да се назначи за търновски митрополитъ българинъ. На пътъ за Одеса той се поминалъ въ Галацъ на 2 октомври 1847 година, като оставилъ значителенъ капиталъ въ полза на габровското училище.

Василий Априловъ се грижилъ за духовното образование на българите не само съ поддържането и откриването на нови училища, но и съ списване на книжовни произведения. Презъ 1841 год. той е написалъ „Българските книжници“. Презъ сѫщата година той издалъ „Денница Ново-българскаго образованія“ въ 2 ч. сти, а после „Дополненія къ книгѣ Деницѣ“, „Мисли“ и много статии и събрали многого фолклоренъ материалъ.

За нашето възраждане Априловъ има значение: 1. като основателъ на габровското училище и, изобщо, като покровителъ на училищното дѣло презъ

времето на възраждането; 2. че подготви условия за руското влияние у насъ; 3. че подготви условия за черковната борба, съветвайки сънародниците си да искатъ да имъ се назначаватъ владици българи и 4. за развитието на литературния ни езикъ, като, противопоставяйки се на славяно-българската и черковно-славянската школи, препоръчи новобългарския говоръ на източните българи за литературенъ, като най-близъкъ до старобългарския.

Сто години се изминаха отъ основаването на първото новобългарско училище и налице сѫ постиженията, които сѫ направени въ това направление. Днесъ българскиятъ народъ има свой университетъ, висши специални училища, десетки срѣдни учебни заведения и хиляди основни училища, въ които се обучава българската младежъ. Дѣлото на Априлова е велико, за това и постиженията му сѫ велики. Априловъ е въ лоното на българския будители и вѣчна ще е неговата паметъ.

Хр. Шалдевъ.

Хаджи Димитъръ

Ето едно име, което се носи отъ уста на уста срѣдъ българската младежъ; ето една фигура, която внушава ентузиазъмъ срѣдъ сѫщата младежъ; ето една личностъ, идеалътъ и дѣлата на която сѫ най-вѣрния пѫтеводителъ за свободата и величието на българското племе и българската държава. Защото съ решителността и саможертвата си Хаджи Димитъръ даде най-голѣмъ изразъ на това, къмъ което е дълженъ всѣки българинъ. И неговото име ще се носи отъ поколѣніе на поколѣніе съ неувѣхваема слава и ще краси историята на българското племе.

На 8 ноември т. г. стана тържественото откриване на паметника му, издигнатъ отъ признателните му съграждани сливенци. Празденството имаше и носеше всенароденъ характеръ, и въ Сливенъ бѣ се стекълъ маса народъ отъ всички краища на България, както и представители на всички родолюбиви организации въ царството.

По тоя тържественъ случай Ржководното тѣло на Илинденската организация поднесе чрезъ председателя на строителния комитетъ своите поздрави съ следното писмо:

„Узнало за предстоящето откриване паметника на славния войвода-революционеръ Хаджи Димитъръ, Ржководното тѣло на Илинденската организация счита за свой мораленъ дългъ да поднесе своите и тия на другарите си илинденци най-стъречни и тепли поздравления и чести-

твания на инициаторите по постройката на паметника и организирането на тържеството по откриването му. Ние, илинденци, ученици на Бачо Киро, Панайотъ Хитовъ, Стефанъ Караджа, Хаджи Димитъръ, Василь Левски, Христо Ботевъ и плеада други борци за политическата свобода на българското племе, възприели тѣхния идеалъ и приложили го на дѣло на Илинденъ 1903 год., неможемъ да останемъ безчувствени зрители на това отъ голѣмо възпитателно значение тържество и, присъединявайки се къмъ него, по желаваме, щото паметникътъ на нашия учителъ-революционеръ да служи на вѣки за пѫтеводителъ на младите поколѣнія, защото въ вѣзприемането идеала на българските революционери и прилагането му на дѣло е залога на тѣхното бѫдащие и величието на майка България“.

По поводъ на сѫщото тържество на 3 с. м. въ Военния клубъ въ София има възпоменателно утро, дето писателътъ г-нъ Добри Немировъ държа речъ „за безсмъртни“. Речта му е изложена във. Обзоръ и въ нея между другото той каза:

„Грамадниятъ паметникъ на Хаджи Димитъръ днесъ се краси съ единъ ореолъ, който силно освѣтава строгия ликъ на революционера. Това сѫ ония фигури отъ възраждането — съвременници на Хаджи Димитъръ, които сѫ расли заедно съ него и сѫ градили бѫдна България съ своите бълнове, страдания

Хаджи Димитъръ

и борби. Това сж фигуришъ въ нишитъ на паметника

Щастлива епоха! Една огромна ржка спусна въ балкана чудодейни семена. И срѣдъ усои и скали, срѣдъ вѣковни гори и котловини се издигна една чудна идея. Тя пое путь презъ непроходимоститъ и се запромѣквава изъ склупенитъ кѫщурки на страдащия бѣлгарски народъ. Какво стана? Кой донесе срѣдъ народа тая дума „свобода“ и защо тя за свѣти тѣй силно? Презъ кои пѫтища мина? Чии души я понесоха пѣрви?

Това извѣрши благодата ржка. Тя прѣсна въ родината ни плеади родолюбци, които поеха на пле-

щитъ си смѣлия идеалъ — *бѣлгарскиятъ народъ да се освободи*. И ето, частъ отъ тия родолюбци днесъ красятъ паметника на Хаджи Димитра. И всѣки шепва историята на своя животъ. Чуденъ паметникъ! Ще минатъ вѣкове и тоя шепотъ ще се чува не само около паметника, а и въ цѣлата изстрадала Бѣлгардия.

Казахъ, че не мога да измѣря кой колко величъ бѣше. Тукъ, около Хаджи Димитра всѣки казва за себе си това, което го прави огроменъ, чистъ въ идеитъ си и величавъ въ жертвите, които е правилъ.

Животътъ на тия хора е билъ тѣй еднакъвъ! Сякашъ единъ и сѫщъ човѣкъ въ нѣколко лика. Тѣ се раждатъ въ оскѫдица, но се раждатъ съ нѣкаква странна жажда. Искатъ да се изучатъ на четмо и писмо, искатъ да се издигнатъ надъ другите и да направятъ нѣщо, което ще ги отличи. Така съ подгответи за голѣми блѣнове души, тѣ поематъ

путь си. Килийнитъ училища не имъ се харесватъ Тѣ искатъ наука, искатъ знания, отъ които ще трѣбва да се придобие нѣщо полезно. Тая идентичностъ на възраждениетъ презъ 19 в. е изразъ на единъ и сѫщъ стремежъ — да добиятъ знания, за да стане духъ по-силенъ, по-деенъ и по-плодоносенъ въ борбите, които ги очакватъ.

И тѣ поематъ путь си за духовни придобивки. Бедни, само съ нѣколко гро-

ша въ джоба, тѣ напушкатъ родна страна и трѣгватъ въ дълъгъ путь Нѣкакъ стихия ги носи напредъ, трѣбва да преминатъ презъ огъня на знанията, за да стигнатъ до блѣсъка на свободата.

За да ви опиша живота на ония фигури, които сж поставени въ нишитъ на Хаджи Димитровия паметникъ, трѣбва ми твърде много време. Животътъ на всѣки единъ е по една епохе, бликаща отъ сила, устремъ, любовь и саможертва. Ето защо, азъ само ви спомнямъ за тѣхъ, а животътъ имъ днесъ е история, която всѣки отъ васъ трѣбва да познава. Но днесъ ние сме озарени отъ духа на тия хора, чувствува- ме се горди, че нѣкога тѣ сж живѣли, и радостни, че дѣлъто имъ е една съкровищница, отъ която никога не е забранено да се граби.

Единъ Доброплодни може да ни научи отъ де могатъ да се черпятъ сили, за да се даде животъ на толкова много идеали. Окръженъ отъ хора като Раковски, Гавр. Крѣстевича и др. не може да не добие голѣми стремежи. Роденъ съ идеала да биде голѣмъ той става такъвъ и поема путь на църковните и просвѣтни борби. Намѣсенъ въ всички събития отъ тоя родъ, той успѣва да стане учителъ — водачъ на народа — и писателъ. Знайно е, че той съ комедията „Михаъ“ става създателъ на драматичната ни литература.

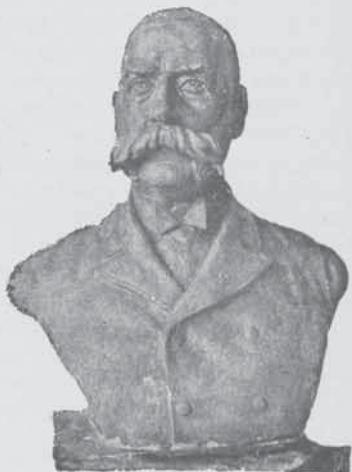
Като знамъ скитанията на Доброплодни и превивѣванитѣ перипетии, какъ мога да го отдѣля отъ Иванъ Добропски? Подобно на своя събрать и той поема тежки пѫтища за знания. Обикаля свѣта и здраво очуква своя духъ на учень и борецъ. Така участъта го завежда чакъ въ Америка, оттого се връща преображенъ съ идеи и прелътъ отъ родолюбиви чувства.

Естествено, въ путь на тоя поменъ за голѣмитѣ азъ се спирямъ и на Мирковича, който е работилъ за църковните и правдии съ такова себеботрицание, че става постояненъ обитатель на затворите, та стига и до Диаръ-Бекиръ.

Разбира се, между тѣхъ се очергава една и преображената фигура на Селимински, който е работилъ, за да постигне единъ единенъ духъ у бѣлгарщината. Неизмѣримо е дѣлство на този човѣкъ и азъ се радвамъ, че проф. Арнаудовъ е завѣршилъ своя голѣмъ трудъ-монография върху неговия животъ. Тукъ Селимински е учень философъ, естественикъ, тамъ е революционеръ — готовъ въстания, оттатъкъ буди народа съ речъ.

Сава Доброплодни

Д-ръ Г. В. Мирковичъ

Иванъ Добропски

Д-ръ Ив. Селимински

И четирмата тия великани на възраждането ни тъй си приличатъ по стремежъ и идеалъ — сякашъ дума става за единъ човѣкъ. Тѣ рсения на училища — жажда за знания — скитания изъ Цариградъ,

Смирна, Букурещъ, Русия. Борби съ немотията, победи върху нея и придобивки къмъ идеала за свобода и независимостъ.

Точно на това място трѣбва да застане и **Добри Чинтуловъ**. Беднякъ, работникъ, кожарь, слуга. Толкова отруденъ животъ, щото въ никакъ случай не би допусналъ човѣкъ, че въ тая душа се крие единъ огроменъ поетъ, *едно сърдце, което може да залъви цѣлата си родина съ любовь*. Подобно на

другите и той отрано тѣрси знания и стига чакъ въ Русия, дето се подготвя за майсторъ въ революционни, църковни и просвѣтни борби. Страшно разновиденъ е животътъ на този поетъ. Той скритомъ пише пѣсни и ги прѣска изъ народа, за да ги четатъ. Огнени пѣсни. Въ тѣхъ кипи неизмѣрима закана къмъ турци и гърци... Подобно на Селимински, Доброплодни и други и неговиятъ животъ е една поема, на която началото е робството, а краятъ — свободата.

Едно скромно, но значително по стойностъ място заема голѣмиятъ меценатъ **Антонъ Ивановъ**. Той не пише книги, но знае, че за да се освободи България, трѣбва свѣтлина, образование, чрезъ кое то чувството къмъ родъ и родина ще бѫде по-силна. Затова той, *надаренъ съ очитъ на ясновидецъ*, добре вижда идеала си въ лицето на свои съвременници, които трѣбва да бѫдатъ подпомогнати, за да се подготвятъ за духовни водачи. Тѣй Пе-

търъ Беронъ получава всички жертви отъ Антонъ Ивановъ, за да стане голѣмъ човѣкъ. Сѫщото това той извършва и съ Селимински. Той не жали срѣдства, а ги жертвува съ пълна душа и по тоя начинъ става причинна, тия голѣми възражденци да разгърнатъ способностите си въ пълния имъ блѣсъкъ. Но това не стига. Антонъ Ивановъ праща ежегодно въ Сливенската община по нѣколко хиляди гроша, за да

се улеснява борбата съ фанариотите и подтисниците. Но нека не се забравя, че като връхъ на него- вите патриотични дѣла стои основаването на града Новъ Сливенъ, въ Ромъния, отъ българитѣ бѣжан-

ци. За тоя градъ той пожертвувалъ 300,000 гроша.

Когато се говори за дейци отъ Сливенъ, трѣбва да се разбира, че тоя градъ е създадъ еднакво голѣми, както духовни водачи, тѣй и революционери. Панайотъ Хитовъ, Хаджи Димитъръ, Таню войвода и много още...

Фигурата на **Панайотъ Хитовъ** е рѣзко очертана срѣдъ голѣмия брой революционери. Той е билъ *баша на революционеритѣ* и съ право може да се нарече и тѣхенъ учитель. Тогава, когато революционната атмосфера е нѣмала още пълни и ясни контури, Хитовъ първи става тѣхенъ деологъ, чертаеши предъ своите последователи линиите на една борба, въ която ще крепне българския духъ и освободителната идеалъ ще получава по-голѣмъ блѣсъкъ... Не току тѣй Левски го наричалъ „Отецъ Панайотъ“.

Неизбрими сѫ хората, които сѫ били готови да сложатъ кости за родината. Всѣка по-просвѣтена българска кѫща е криела по единъ рибенъ букваръ, по нѣколко книжки отъ „любословието“ на Фотинова или отъ „миропъзрението“ на Добровски. Тия хора съ безкрайни усилия разбиваха мрака, силомъ задържанъ отъ подтисници и фанариоти и по тоя начинъ озаряваха цѣлата освободителна идеология, тѣй ярко оповестена отъ Селименски. Ето защо подъ всѣка шубрака можеше да се наѣтри и юнакъ, ето защо Кушбунаръ е място освѣтено отъ Панайотъ Хитовъ съ неугасимо сияние.

И **Георги Икономовъ** не стои по-далечъ въ освободителните борби. И той е единъ отъ многото майстори на революцията, излигнати въ култъ отъ Хитова.

Икономовъ отрано заживѣлъ съ идеята, че иде между братята си съ мисията да покаже, какъ се обича роденъ край и какъ се умира за него. Нашето желѣзничарство трѣбва да се гордѣ, че е изложило отъ своята срѣда *единъ великъ борецъ за свободата*. Презъ 70-ти години той става желѣзничаръ въ Хиршовитѣ желѣзници, за да се улесни задачата, да се движи по-лесно между Левски, Панайота и др.

Задачата ми не бѣше да държа сказка за тая блестяща огърлица около паметника на Хаджи Димитра. Историкътъ още има да говори за тѣхъ, а всѣки изминатъ денъ поставя на тѣхния ореолъ по

Добри Чинтуловъ

Панайотъ Хитовъ

Антонъ Ивановъ

Георги Икономовъ

едиът неугасващъ лъчъ. Така днешната оценка на дълата имъ въ утрешния денъ ще бъде бледна, защото тогава дълата имъ ще бъдат порасли и още повече възсияли.

Хвала на България, че е имала такива синове и хвала на идните поколения, които въ тъзи образи ще виждат колко е скжна родината и ще знайтъ какъ да я пазятъ!"

МАКЕДОНИЯ. — 5. Население

Македония е страна съ разнообразно население. Пъстротата на населението ѝ се дължи на нейното географско положение, на политическата ѝ съдба и съседството на други географски области съ свое инородно население.

Заемайки централно място на Балканския полуостровъ и минавайки презъ нея Вардарската долина, която представлява главенъ пътъ за движение отъ Сръдна и Югоизточна Европа за Бъло и Сръдиземно морето и обратно, Македония отъ край време представлявала обектъ за заселване на разни народи.

Като най-стари жители историята тукъ заварва македонците, които съ били въ непосрѣдно съседство съ траките, илириите и гърците. И четиритѣ тия народи спадатъ къмъ индоевропейската раса, но какво е било родството на македонците съ тѣхните съ-седи — траките, илириите, положително не се знае. Знае се само, че древните гръци историци наричали македонците *варвари*, съ което имъ наричали тогава всички негърци. Едни отъ учениците таксуватъ древните македонци като отдаленъ народъ, а други — като илирийска обломка. Въ всѣки случай, по-късно, когато македонската държава при Филип II и Александра Велики се засилила и разрастнала, древните македонци, подпаднали подъ влиянието на древната елинска култура и заедно съ елените станали проводници на тая култура въ предна Азия.

Кръстьо Асеновъ, внукъ на Хаджи Димитъръ, Кукушки войвода, убитъ на 22. VII. 1903 год. презъ Илинденското възстание въ Паякъ планина.

Проникването на гръцката култура срѣдъ древните македонци се дължи не само на обстоятелството, че тя въ това време е била на най-видна висота, но и отъ обстоятелството, че по македонския брѣгъ на Бълото море отдалена бѣха се основали гръцки колонии, като Амфиополисъ и други, съдействуващи за елинанизирането на мястното и околното население.

Отъ посланията на Ап. Павла виждаме, че презъ неговата апостолска дейност въ много македонски градове е имало колонисти евреи, мнозина отъ които съ приели проповеданото отъ него ново Христово учение и обрзували отъ себе си едни отъ най-стегнатите християнски общини, които ап. Павелъ ги представя за образецъ.

Къмъ края на II в. Македония на Антигонидите попаднала подъ владичеството на римляните, които,

за да се затвърдятъ по-здраво на Балканския полуостровъ, построили редъ крепости и въ Македония. Въ тия крепости били настанени римски войници съ семействата имъ, чрезъ които се почнало романизуването на мястното македонско население.

Тоя процесъ на романизуване се протакало до V в., когато отъ северъ и северо-изтокъ почнали да нахлуватъ въ полуострова славяните, които изтласкали старите жители на Македония и я пославяли или изцѣло. Отдални групи отъ старото население се запазили само въ непристигните планински мястности. Остатъци отъ старите македонски жители съ сегашните каракачани, които се знамаватъ предимно съ скотовъдство и съ безъ постоянно място-жителство.

Къмъ края на VII в. въ Македония — въ Пелигония, Мъгленско, Тиквешко и другаде се заселили групи отъ Кубратовските българи, а после съ дошли кумани, печенеги и др., които се претопяватъ отъ славянската компактна маса. Аспаруховите пъкъ българи, които въ 679 г. основали Дунавска България по-късно успѣли да въмъкнатъ въ границите на своята държава цѣла Македония, славянското население на която следъ покръстването на българите и изнамирането на славянската азбука почнало да се осъзнава като българско. Политико-сепаративното движение на македонските князе и провъзгласяването на Самуила за царь на българите е изразъ на национално самочувство на македонските славяни и реакция противъ религиозния ортодоксализъмъ на българите отъ източна България, благодарение на който тая част, намирайки се подъ силното влияние на Византия, паднала подъ властта на последната. И въпрѣки покоряването по-късно на западна България отъ Василий II Българоубиеца, последниятъ, държайки смѣтка за националното самочувство на българите отъ Западна България — Македония, той дава привилегии и пълно самоуправление на Охридската архиепископия, която въко-ве наредъ, ревниво пазейки тия привилегии, е подържала националното самочувство на българите въ своя диацеъзъ.

Въ края на XIV и презъ XV вѣкове въ Македония се заселили турци, цигани и испански евреи. Първите съ се заселили на голѣми групи компактно по важни стратегически или плодородни мяста въ Македония, а евреите и циганите — частично въ нѣкои населени мяста.

Презъ течение на петвѣковното турско владичество отъ българите въ Македония — въ Тиквешко, Мъгленско, Доспадъ и другаде съ били принудени да приематъ мохамеданството, а презъ 13 в. отъ северо-западъ въ Македония почнали да нахлуватъ покровителствуваните отъ турското правителство арнаути, които вече въ края на XIX в. съставляватъ значителенъ процентъ въ северо-западните македонски околии. И въпрѣки всичко това, и въпрѣки обстоятелството, че Цариградската гръцка патриаршия бѣ духовна владетелка на голѣма част отъ Македония още съ въдворяването на турското владичество въ Македония, а следъ унищожаването на Охрид-

ската архиепископия и на цѣлата областъ, презъ което време гръцката пропаганда успѣ да погърчи значителна частъ отъ живущи край Бѣлото море и Тасалия македонски българи. Етническиятъ образъ на Македония, изразенъ въ цифри до балканската война, представлява следната картина:

Споредъ статистиката на В. Кжичевъ броятъ на населението на Македония въ нейнитѣ географски граници възлиза на 2,258,224 жители (В. Кжичевъ, етнография: на Македония, стр. 289), отъ които: *българи* — 1,181,336 ж., *турци* — 499,204 ж., *гръци* — 228,702 ж., *арнаути* — 128,711 ж., *власи* — 80,764 ж., *евреи* — 67,840 ж., *цигани* — 54,557 ж., *руси* — 4000 ж., *черкези* — 2837 ж., *сръби* — 700 ж., *арменци* — 300 ж., *негри* — 200 ж., *грузини* — 60 ж. и други — 9,010 ж.

Както се вижда отъ горнитѣ цифри, по численостъ, *българите* заематъ първо място и представляватъ мнозинство отъ населението на Македония. Тѣ сѫ заселени компактно по цѣлата македонска земя съ изключение на южната ѹ, край гранична частъ. Процентно по околии тѣ сѫ разпределени така: въ Малешевската, Разложката и Тиквешката сѫ отъ 90—97%, Криво-Паланската, Кратовска, Воденска, Прилепска, Неврокопска и Г. Джумайска — отъ 80—90%, Кичевска, Енидже-Вардарска, Прешовска, Рѣканска, Охридска и Кумановска — отъ 70—80%, Петричка, Костурска, Велешка, Мелнишка, (Св. Врачка), Леринска, Демиръ-Хисарска и Битолска — отъ 60—70%, Kochанска, Струмишка, Скопска и Кукушка — отъ 50—60%, Дебърска, Щипска, Радовишска, Гевгелийка и Тетовска — отъ 40—50%; Сѣрска, Зѣхнанска, Дойранска, Драмска — отъ 30—40%; Лѫгадинска и Кайларска — отъ 20—30; Солунска, Берска, Кавалска и Св. Георгска — отъ 10—20% и Анаселичка, Правишска и Сарж-Шабанска — отъ 2—10%; Нѣма българи въ: Гребенската, Кожанска и Касандърската околии.

Имайки предвидъ числеността на българското население въ Македония и революционнитѣ му коннези, турското правителство, за да предотврати едно бѫдащо масово възстание на това население и за да го представи като малцинство въ Македония, чрезъ повѣрителни окръжни до валиитѣ на румелийскитѣ вилаети, предписва да се покровителствува гърцитѣ, власитѣ и сърбитѣ пропаганди въ ушърбъ на българитѣ, както и при статистиката българитѣ да се представлятъ въ по-малъкъ брой. Така, въ окръжното отъ 14.II.1902 г. Великото Външно министерство предписва на министерството на Вътрешните работи и на Правосѫдието, както и на инспектората на Румелийскитѣ вилаети, следното: „За да използваме както трѣбва приятелскитѣ цели на нѣкои държави, които иматъ твърдата воля и желание да продължи днешното положение въ сълтанскитѣ вилаети на Европейска Турция, наложи се да отидемъ по-далечъ отъ нашето благосклонно поведение спрямо гръцкия и влашкия елементи, които хранятъ чувства на вѣрност и привѣрзаност къмъ нашата държава; сѫщо така, че ще бѫде полезно, сълтанското правителство да имъ помага въ нѣкои работи.“

„Излѣзе сълтанско ираде на Негово Величество, което повелява да предпишемъ на тѣхни превъздигателства главния инспекторъ и валиитѣ на европейскитѣ вилаети да закрилятъ и добре наглеждатъ

вѣрнитѣ гръцки и влашки поданици, а самата Висока Порта да ги улеснява при разглеждане на законнитѣ искания на сѫщите поданици“.

На окръжното на главния инспекторъ на Европейскитѣ вилаети по преброяването на населението Солунскиятъ валия въ рапорта си отъ 14.V.1903 г. пише:

„Що се отнася до отдѣлното записване на разните народи отъ немохамеданското население, азъ не вѣрвамъ, че би могло да излѣзе нѣщо вредно за държавата ни въ бѫдащо. Защото, дори ако се сравнятъ сѫществуващите регистри въ европейскитѣ вилаети, мохамеданското население ще бѫде мно-

Родопите.

зинство, и ако пѣкъ се запише населението въ не-записанитѣ до сега мяста, броятъ на мохамеданското население ще се увеличи още повече.“

„Споредъ националнитѣ интереси на гръцкото население, то е за една линия на вѣрност къмъ държавата, хранятъ чувства противъ идеите на българския и срѣбъския елементи — и въ национално отношение — българскиятъ елементъ въ Солунския и съседнитѣ вилаети ще остане въ абсолютно малцинство и, отговаря на политическитѣ интереси на сълтанското правителство, да увеличимъ признаващите гръцката патриаршия;“

„Сърбитѣ, общо взето до сега, не се поставяха въ положение, противно на държавнитѣ интереси; не се очаква щото за напредъ да се проявятъ, противъ нашата воля, пѣкъ и да се проявятъ, съответно твърде лесно е да бѫде премахнато;“

„Власитѣ пѣкъ споредъ тѣхното минало поведение, не сѫ въ положение да сторятъ нѣкое гайле (нещастие) на правителството, или пѣкъ да влѣзатъ подъ вредното влияние на други . . .“

Битолскиятъ валия въ рапорта си пише:

„И така, при отдѣлното записване на народностите, дохажда на умъ, че българското население би могло да спечели мнозинство въ нѣкои мяста, но въ такива мяста многото българско население днесъ и така се проявява по разви начини, та отъ показването въ по-малко на българитѣ нѣма да се постигне никаква полза;“

„Ако пѣкъ българското население навсѣкѫде не се запише изцѣло, това ще даде поводъ на много мяста, които сѫ населени съ мохамедани и немоха-

медани, да бждатъ сочени като български и по този начинъ пакъ да се използватъ за българските цели;

„Записването по отдѣлно за гърци, българи, власи и сърби, официално ще докаже, че има и други елементи въ ония моста, които се сочатъ, че сѫ изцѣло населени съ българи“. (в. Зора бр. 4892 отъ 1925 година).

И въпреки всички тия и подобни машинации на турските административни служители, българското население въ посочените по-горе околии си оставаше мнозинство.

Втора по численост етническа група представляватъ турцитъ. Мнозинство сѫ тѣ въ следните околии:

Клетвата на Хаджи Димитровата чета преди минаването на Дунава

Сарж-Шабанска — 85%, Кайлярска — 70%, Кавалска — 60%, Дойранска — 59%, Кожанска — 58%, Радовишка — 55%, Щипска — 53%, Лѣгадинска — 50%.

Въ другите околии въ Македонската земя турцитъ сѫ малцинство.

Гръцкото население се ограничава въ нѣколко южно-македонски околии и мнозинство представлява само въ Анаселичката околия — 94%; Касандърската — 88% и Гребенската — 65%. Въ друг-

гитѣ южни околии, то е малцинство: Св. Горска — 46%, Берска — 40%, Правишката — 39%, Кожанска — 35%, Зъхнанска — 32%, Серска — 25%, Лѣгадинска — 22%, Солунска — 20%, Кавалска — 18%, Костурска — 13%, Драмска — 8% и Кайлярска — 5%. Въ останалите 31 околии гърци съвсемъ липсватъ.

Арнаутското население не представлява мнозинство въ ни една околия. По значително е то въ Дебърската околия — 46%, Тетовската — 35%, Рѣканската — 27%, Прешовската — 25%, Кичевската — 15%, Кумановската — 14%, Скопската — 13%, Охридската — 12% и Битолската — 9%. Сѫщо и власите въ ни една околия не сѫ мнозинство. Значителенъ процентъ представляватъ само въ околните: Гребенска — 32%, Гевгелийска — 26%, Берска — 20% и Битолска 15%.

Евреите представляватъ значителенъ процентъ само въ Солунската околия — 35%; въ Битолска, Струмишка, Серска, Кавалска и Щипска сѫ 20%, а въ Берска, Скопска и въ Костурска — 10%. Въ останалите околии тѣ сѫ по-малко отъ 10%, а въ нѣкои-евреи съвсемъ нѣма.

Безспорно, следъ междуъзническата война, особено следъ голѣмата общоевропейска война, процентното отношение на народите въ Македония, особено въ Македония подъ гръцка власт, се е измѣнило, като се има предвидъ приложението на спогодбата за „доброволно изселване на малцинствата“, склучена между Гърция и България и идването на гръцките бежанци отъ източна Тракия и Мала Азия, бројъ на които достигна близо до единъ миллионъ души.

Имайки предвидъ пъстротата на населението на Македония, основателите на ВМРО при изработването на устава ѝ вписаха въ него, че членове на революционната организация, която има за цель политическото освобождение на Македония и обособяването ѝ въ самостоятелна държава, могатъ да бждатъ всички македонци безъ разлика на народност и вѣра.

Възпитавайки членовете въ автономния дух и действуващи въ това направление, ВМРО, чрезъ това бѣ подала рѣка на всички балкански държави за помощъ въ усилията ѝ за освобождаването на тъхните сънародници, а следъ освобождението на Македония, последната да послужи като обединително звено за една бѫдеща федерация на балканските държави и така да се осъществи общонародното желание: Балканитъ за балканските народи. Проникнати отъ това съзнание, членовете на ВМРО ревниво сѫ пазили самостоятелността на македонското революционно движение и сѫ били винаги противъ дележа на Македония между съседните балкански държави или присъединението ѝ къмъ която и да е отъ тъхъ.

Хр. Шалдевъ

„Пиши грѣшка“

Като последица отъ Перевия уставъ, приетъ отъ конгреса на В. М. Р. О. презъ 1905 год., въ Крушово вече имахме две рѣководни тѣла — градски комитетъ и околийски. Подъ ведомството на първия спадаха само градските групи, градскиятъ сѫдебенъ институтъ и градската милиционна чета, наречана, за по-ефектно, терористическа група. Върховното рѣководство, обаче, и контролата въ града

и околията бѣше грижа и привилегия на околийския комитетъ. Последниятъ държеше връзката и съ съседните райони, както и съ окръжния комитетъ.

Градскиятъ ни комитетъ се почувствува поставенъ въ подчинено, унизително положение и почна да шиканира. Въ него бѣха попаднали — по изборъ — трима млади, добри, но неопитни учители

между които бъше Миле Станоевъ, и нѣколцина слабограмотни граждани. Нѣкои отъ членовете на тоя комитетъ, по-амбициозните, дори бѣха влѣзли въ връзка съ Блажета Кръстевъ Бирсингето и го бѣха съгласили да не слуша нашите — на око лийския комитетъ — нареддания. Съ сѫщата цель почна да се действува и посрѣдъ селските ржководители. За нась ясно стана, че градскиятъ комитетъ е решилъ да ни изложи, да ни постави въ положение на отречени и бламирани и съ туй да ни застави да се оттеглимъ, за да овладѣе той цѣлата властъ. Взѣхме мѣрки да запазимъ нашата честь и висотата на института, който представлявахме — откъснахме отъ ведомството на градския комитетъ терористическата група и чрезъ Ванчо Сърбака, стегнахме юздите на Блажета. Това стресна младиѣ и тѣ побѣрзаха съ хитростъ да ни бламиратъ: подъ благовидния предлогъ за размѣна на мисли за разбирателство и изглаждане тѣрканията и недоразуменията, поканиха ни на „конференция“. Водими отъ най-добри желания, а главно съ цель да се изѣѣгне разкола и сътресенията въ организацията, приехме и на уреченото време се отзовахме въ кѫщата на Петре Анд. Томалевски, кѫдето за голѣмо наше очудване, заварихме настѣбрани и председателитѣ (десетаритѣ) на всичките градски групи. Почувствувахме се силно засегнати, но дѣлга ни повеляваше да тѣрпимъ и останахме да заседаваме. По предложение на Миту Ивановски отъ градския комитетъ събранието избра за председателъ Сотиръ Куновъ, старъ учитель, десетаръ на група и кметъ (мухтаринъ) на българската махала, а за секретаръ — учителя Ташко П. Христовъ, членъ на градския комитетъ.

Председателтѣ сложи очилата си, искара изъ пазата си единъ листъ, който подаде на секретаря, и една тетрадка, отвори последната и, преди да почне да чете, се обѣрна къмъ нась съ предупреждение, че сме длѣжни да му дадемъ отговоръ на всички въпроси, които ще ни задава. Учителтѣ Стерио Блажевъ поиска да знае, по силата на кой членъ отъ Устава се поставя околийския комитетъ на подсѫдима скамейка и то отъ органи, които нѣматъ тая компетенция. Въ отговоръ на въпроса му десетаритѣ се изкискаха, а председателтѣ съ ирония подхвѣрли: „Сега, следъ малко, ще научишъ това!“

Съ първия прочетенъ отъ председателя въпросъ, се подканваше Григоръ Д. Божиновъ да обясни защо злоупотрѣбява съ служебното си положение, като кара селските комитетски куриери и куриерки непременно да тѣргуватъ отъ него. Божиновъ кипна и упрекна председателя въ умишлено икономисване на истината. Десетаритѣ запротестираха. Божиновъ, за да се защити, не отрече, че нѣкои куриери сѫ си правили покупки у него, но тѣ сѫ стари негови клиенти и поиска да му се обясни, защо подобенъ упрекъ не се хвѣрля по адресъ на Георги (Гакю) Сотировъ, Лакю Андревъ, Ташку Консулъ, Петре Бакалчето и др., на които дюкянитѣ служатъ за комитетски пощенски станции и кѫдето куриеритѣ доброволно си правятъ покупки. Председателтѣ не даде обяснения, а каза на секретаря: „Пиши грѣшка!“.

Миле Станоевъ седѣше на среща ми, по лицето му бѣше изписана мжка. Схванахъ, че му бѣше неприятно това, което ставаше. Като срѣщна погледа ми, той въздѣхна, бавно се вдигна и се премѣсти до мене. Последваха нови въпроси, на които отдѣлнитѣ членове отъ окол. комитетъ дадоха

своите отговори и възражения. Атмосферата ставаше много нажежена, защото не се оказа отговоръ, който да задоволи председателя и колегитѣ му десетари и затуй на секретаря се даваха все едни и сѫщи заповѣди: „пиши грѣшка!“, а нетърпеливи десетари викаха: „не грѣшка, а бламъ пиши!“. Най-после дойде и моя редь — да дамъ обяснения, защо имало недоволници отъ правораздаването на четата и защо не съмъ се застѫпилъ въ защита правата кауза на недоволниците. Вмѣсто да отговоря

Група дейци-революционери: (съднали отъ лѣво на дѣсно) Миланъ Матовъ, Илиев Станоевъ, Мих. Иа. Станоевъ (прави) Кръстьо Германовъ-Шакирчего и Никола Стояновъ.

на председателя, азъ се наклонихъ къмъ Милета и му пришепнахъ:

— Миле, виждашъ ли, братко, до какво дередже я докарахте вие, градския комитетъ? Защо ни поставихте въ унизително положение и ни заставихте да разкриваме организационни тайни предъ тия прости хорица, които тайни още утре ще станатъ достояние на групите и, следователно, на цѣлия градъ? Съзнавате ли вие, че отъ тия десетари вече създавате преторианска армия, която, като свали нась, утре ще намѣри или ще измисли причина за да свали васъ?

— Правъ си, отвѣрна Миле. Азъ се убѣдихъ, че нашата акция е една безумна, момчешка лудория. Ще се корегираме.

— Що казва, що казва? — запита председателтѣ Милета.

— Кировъ казва, че е грѣшка, гдето се написаха много „грѣшки“, а и азъ твърдя, че е грѣшка твоето „пиши грѣшка!“

Милевиятъ каламбуръ разсмѣя събранието. Тѣкмо по туй време влѣзна домакинята и ни сервира кафе. Разрешихме си пущене. Между двата комитета се размѣниха кратки мисли.

Следъ почивката заседанието продѣлжи, но вече председателствува отъ председателя на околийския комитетъ. Взѣха се полезни решения отъ организационенъ и финансовъ характеръ.

Благоразумието и патриотизма наддѣлѣха и разкола не стана.

Н. К. Майски

Майоръ Димитър Атанасовъ Думбалаковъ

(По случай 20 години отъ смъртта му)

На 31 октомври т. г. се навършиха 20 години отъ геройската смърть на майоръ Димитър Атанасовъ. Роденъ на 21. мартъ 1872 г. въ с. Сухо, Солунско и закърменъ съ разкази отъ роднини за борби съ духовни и политически потисници, той постъпва въ Военното на Н. В. Училище, завършва го успѣшно и става офицеръ въ българската армия. Като такъвъ Димитъръ Атанасовъ не забравя своята родина—Македония и своя дългъ къмъ нея. И ето, ние го виждаме презъ 1894 година съ форма на български офицеръ въ Солунъ, дето се сръща съ водачите на македонското освободително движение Дамянъ Груевъ и Пере Тошовъ. Презъ 1895 г. Димитъръ Атанасовъ е подвойвода при четата на дѣдо Стою, действува въ Доспатъ пла-нина и наказва потисници на народа. Отъ 1895 до 1902 година той е деенъ ратникъ между другарите си офицери за устройството на офицерските братства, а презъ 1902 година заедно съ Борисъ Дранговъ подготвя Джумайското възстание, като въ боеветъ съ тур-

цитъ при Сѣнокосъ, Бистрица и изъ Пирена проявяватъ голѣма храбростъ. Илинденското възстание го заварва като войвода съ голѣма чета въ Разлога. Презъ 1912 год. Димитъръ Атанасовъ е началникъ на Неврокопския революционенъ отрядъ и на 15, 16 и 17 септември разбива турския гарнизонъ при Кременъ и Обидимъ. Презъ 1913 год. той формира Солунската дружина и я води въ боеветъ около Малгара и Шаръ-кьой, а после около Кочани и Калиманци. Въ 1915 год. майоръ Димитъръ Атанасовъ е командиръ на дружина въ XI. Македонска дивизия и въ боеветъ близо до Криволакъ геройски намѣри своята смърть.

Подробна характеристика за майоръ Димитъръ Атанасовъ дава неговиятъ другаръ г. Петъръ Дървинговъ, който, между другото, пише: „Димитъръ Атанасовъ бѣше единъ видающъ се синъ на своето време, своята срѣда и своя роденъ край. Рицаръ по душа и джентлементъ по традиции, той бѣше отличенъ и като офицеръ, и като революционеръ, и като човѣкъ. Епохата и срѣдата му дадоха голѣмата патриотична страсть, каято го отличаваше, а родниятъ му край го надари съ широтата на душата и погледа. Той бѣше вѣренъ другаръ, искренъ приятелъ, доблестенъ гражданинъ, храбъръ войникъ и идеалистъ революционеръ. Гордъ и съ силно самочувство на човѣкъ, той бѣше най-приятниятъ съратникъ въ всѣко общо дѣло. Надаренъ съ воля и благородна амбисия, той всѣкога и въ най-тежките минути, имаше своя неизчерпаемъ резервоаръ отъ нравствени пориви да понася безъ отчаяние и безъ разочарование тежеститъ и голѣмитъ препятствия въ борбата и живота. Той бѣ човѣкъ, съ който бихте се гордѣли и у когото бихте намѣрили и положителна мисъль, и топло чувство, и твърда воля, и благородни пориви за дѣло“.

Миръ на праха му — вѣчна да е паметъта му!

Майоръ Димитъръ Атанасовъ
Думбалаковъ

никъ между другарите си офицери за устройството на офицерските братства, а презъ 1902 година заедно съ Борисъ Дранговъ подготвя Джумайското възстание, като въ боеветъ съ тур-

Дейността ми до 1893 година

(Изъ записките на Ив. х. Николовъ)

Следъ Берлинския конгресъ всѣки отъ младите съзаклатници за освобождението на Македония се предаде на частната си работа. А азъ цѣла година прекарахъ въ колебание, незнаейки какво да предприема.

Презъ лѣтото на 1879 г. получи се писмо отъ Петъръ Шапкаровъ, училищенъ инспекторъ въ Дупница и Самоковъ. Въ писмото си той изтъква, че ималъ нужда отъ учители и канеше всички свѣршили Кукушкото класно училище да заминатъ за България и заематъ учителски мѣста въ него-вия учебенъ районъ. Подобни писма той бѣ изпратилъ и въ Прилепъ и въ други македонски градове, въ които той бѣ учителствувалъ. Азъ се решихъ да замина за България и на 2 октомври с. г. тръгнахъ съ кираджии, като баща ми ме снабди съ три напалеона пари. Пътувахъ презъ Велесъ, Св. Никола и Егри-Паланка. Когато стъпихъ въ свободна българска земя, чувство на силно вълнение ме обзе и плакахъ отъ радостъ като дете, разкъсахъ феса си, хвърлихъ го на страна и паднахъ на колѣне, целувайки свободната българска земя. И сега като си спомнявамъ минаването на турско-българската

граница, сѫщото чувство на душевно вълнение ме обзима.

Отъ Кюстендиль заминахъ за Дупница и се представихъ на П. Шапкаровъ, Макаръ и съ III-класно образование той ме изпрати за главенъ учител въ с. Рила. Селянитъ, обаче, не ме приеха, защо незнаехъ да пѣя въ черква. После ме изпрати пакъ за гл. учител въ с. Костенецъ, спадащъ въ Източна Румелия, дето учителствувахъ две години.

За живота и дейността ми въ с. Костенецъ ще кажа само следното. Въ Костенецъ пристигнахъ на 13. XI 1872 г. и се представихъ на църковно-училищното настоятелство Николчо Лисицата и другарите му Маменовъ и Димо Кафеджията, на кого о предадохъ писмата отъ П. Шапкаровъ. Тѣ ми заявиха, че независило отъ тѣхъ, а трѣбвало да се събератъ всички общинари и по-първи селяни и всички заедно да ме приематъ и условия за учител. На другия ден сутринта отидохъ въ една кръчма, въ която се бѣха събрали около 25—30 души селяни. Почнахме да се пазаримъ. Азъ поискахъ 7000 гроша, а тѣ ми дадоха отъ начало 3000 и се качиха до 4200 гроша за година, като сът-

ветната заплата за месеците юлий, августъ, септемврий, октомврий и половината от ноемврий ми се одържи. Азъ се съгласихъ. На другия ден отворихъ училището и почнахъ да записвамъ учениците, броятъ на които стигна 80. До моето идване обучението тукъ е било килийно и всички ученици учили отдельна църковна книга: псалтиръ, часословъ, миней, апостолъ, Евангелие. Азъ ги раздѣлихъ на 4 отдѣления, и понеже единъ не се съгласяваше да учи въ IV отдѣление, записахъ го ученикъ въ I класъ. При дохаждането си на училище всички ученици донасяше на учителя подаръкъ: кърпа, чорапи, риза, хранителни продукти. Азъ това смѣтнахъ за рушвѣтъ и отказахъ да приемамъ подаръците имъ. Следъ нѣколко дни доде въ училището Никола Лисицата и ми казва: „Учителю, ти какво правишъ, та връщаши подарацитъ на учениците си. Знаешъ ли, че съ това ти обиждашъ родителите имъ? Това е обичай и трѣбва да приемешъ донасяните подаръци. Иначе недоволството срѣдъ селяните ще се увеличи, толкова повече, че нѣкои отъ чорбаджии тъ не сѫ доволни отъ тебе, дето незнаешъ да пѣешъ въ черква“.

Нѣмаше какво да се прави и почнахъ да приемамъ донасяните подаръци. За храна всички ученици по редъ ми донасяше обѣдъ и вечеря, разбира се, винаги празнична госба. При ржководството на четири отдѣления и единъ класенъ ученикъ азъ работихъ отъ сутринь до вечеръ, а презъ недѣлнитѣ и празничнитѣ дни четъхъ въ черква проповеди отъ „Софронието“. Открихъ и недѣлно училище за възрастните неграмотни и имъ държахъ сказки противъ пиянството и др. човѣчки пороци. Претрупанъ отъ много работа, азъ на нѣколко пъти поискахъ да ми се назначи помощникъ. Най-после молбата ми бѣ уважена и за мой помощникъ назначиха единъ писаръ отъ нѣкое учреждение въ градъ Т. Пазарджикъ съ заплата 8500 лв.—двойно по-голѣма отъ моята. Тоя мой помощникъ излѣзна негоденъ и скоро бѣ уволненъ и до края на учебната година останахъ самъ. Следъ свѣршването на учебната година при мене се яви цѣлото настоятелство. Председателът изрази задоволството на селяните отъ положения ми трудъ, а касиера ми брои заплатата за цѣлата година и още 10 лири подаръкъ, като ми каза, че ако се съгласа да остана за идната 1880/81 уч. година учителъ, ще ми се плати 7500 гроша и ме натовари да си намера помощникъ съ заплата до 5000 гроша. Съгласихъ се и заминахъ за София да търся своевременно свой помощникъ. Въ София пристинахъ, когато разтуряха турския коникъ, за да се построи двореца за князъ. На улица Търговска случайно срѣщамъ Стефанъ Карчевъ, учителъ въ с. Рила, отъ когото при тръгването ми за Костенецъ бѣхъ заетъ 30 гроша. Върнахъ му ги и му благодарихъ за услугата и го попитахъ, защо е дошълъ въ София. Отговори ми: понеже училищното настоятелство отказало да му увеличи заплатата отъ

2000 гр. на 2500 гр., той решилъ да търси учителско място другаде. Казахъ му, че азъ търся учителъ помощникъ и, ако е съгласенъ, да дойде съ менъ, въ Костенецъ; ще получава годишна заплата 5000 гроша. Съгласи се и още на другия денъ заминахъ за селото, дето той остана, а азъ заминахъ за монастира „Св. Петъръ“ близо до Пазарджикъ да мина устроения тукъ лѣтенъ педагогически курсъ. Въ началото на м. септемврий отворихме училището. Карчевъ взе да ржководи I и II, а азъ — III и IV отдѣления. Учениците пакъ почнаха да носятъ подаръци и събрахме 1000 кгр., царевица, 300

Свещеника Методий Ст. Чековъ съ семейството си.

кгр. фасулъ, единъ сандъкъ яйца, едно каче сирене и др., които си раздѣлихме. Учебната година завършихме благополучно и, като се видѣхъ съ пари, решихъ да следвамъ въ Пловдивската гимназия. Преди напускането на селото, събрахъ учениците, казахъ имъ напътствени думи и имъ подчертахъ, че никога не трѣбва да забравятъ останалите поробени български земи, за които трѣбва да милѣятъ, тъй както милѣятъ за свободна България.

Въ Пловдивъ се срещнахъ съ Гоно Миндовъ, ученикъ отъ V класъ, мой познатъ още отъ Кукушъ. Запознахъ се и съ Благой Димитровъ, Хр. Ивановъ Поповъ и др. сънародници. Заедно съ тѣхъ прекарахъ ваканцията въ Станимашкия манастиръ Св. Петка, дето се подготвихъ за приемния изпитъ, който издръжахъ успешно и постигахъ въ IV кл. Следъ свѣршването на IV класъ, ваканцията прекарахъ въ Самоковъ, отъ дето изпратихъ дописка въ в. „Марица“, (бр. 409 отъ 3 августъ) върху учебното дѣло въ областта (Изд. Румелия). Дописката ми бѣ коментирана благоприятно отъ редакцията.

Свѣршилъ паритъ си, азъ трѣбваше отново да се предамъ на учителско поприще. Тъкмо въ това време, когато водѣхъ преговори да се условия учителъ въ Клисура, отъ Цариградъ пристигна Кузманъ Шапкаровъ, бившъ мой учителъ въ Кукушъ и, като ме срещна, каза ми, че той е дошълъ отъ страна на Екзархията да търси учители за Солунските български училища и настоя силно непременно да съмъ приель да стана главенъ учителъ въ Солунското

първоначално училище. Съ удоволствие приехъ предложението му и заедно съ Ал. Битраковъ, ангажиранъ за учител въ същото училище, заминахъ за Цариградъ, а отъ тамъ заедно съ Трайко Китанчевъ, Божиль Райновъ, К. Стателовъ и др. ангажирани за учители въ Солунската гимназия, заминахъ за Солунъ.

Въ Солунъ останахъ до м. декември 1882 г. когато по мое искане бѣхъ премѣстенъ въ гр. Воденъ. Изъ живота ми въ тоя градъ запечатана е въ паметта ми срещата и разговора ми съ видния гъркоманъ х. Бинчевъ. Единъ день той ме повика въ къщата му и ми каза, че внукъ му, свѣршилъ мидцина въ Атина, иска да практикува въ Кукушъ, поради което ме помоли га му дамъ препоржка до кукушкитѣ граждани да го приематъ благосклонно. Такава препоржка му приготвихъ, но на хаджията устно му казахъ, че надали внукътъ му ще има успѣхъ въ града ни, тѣй като всички кукушани сѫ езархисти и необичатъ гъркоманитѣ, поради което той трѣба да се обяви за езархистъ. „Пѣкъ и Вие трѣба да се осъзнаете и да станете езархистъ, тѣй като въ Воденъ нѣма гърци“. На това той ми отговори: „Да, ние признаваме, че сме българи, но имаме предвидъ следното: гръцкиятъ владика и всички видни гърци, които сѫ дохождали и дохождатъ тукъ и съ които съмъ ималъ сношение, заявяватъ категорично, че каквото измѣнение на политическите граници и да стане въ бѫща, Воденъ ще остане въ предѣлите на Гърция. При това положение нѣма смисълъ да ставаме сега езархисти, когато утре ще трѣба да станемъ пакъ гъркомани“. Азъ, разбира се, му въразихъ, че нѣма никакви изгледи Водонъ да влѣзе въ границите на грацкото кралство, но това не го разколеба, изтѣквайки ми, че гръцкитѣ държавници приемствено водятъ една национална политика, която въ края на краишата ще възтържествува, въпреки временаниетѣ и неуспѣхи.

Презъ 1883/84 и 1884/85 години бѣхъ учитель въ Кукушъ, кѫдето църковно-училищното ни дѣло бѣ затвърдено и имаше вече свои традиции.

Презъ 1885—1886 г. бѣхъ назначенъ учитель въ Леринъ. Гъркоманитѣ въ тоя градъ бѣха доста силни. На 6 януарий 1886 г. дойдоха на гости у хазина ми около 20 души младежи гъркомани, начело съ тѣхния водачъ, нѣкой си Иванчо. Хазайката ме помоли да ги приема въ моята стая и азъ се съгласихъ. Още съ влизането си тѣ почнаха да пѣятъ български пѣсни. Следъ като изпѣха нѣколко пѣсни, Иванчо се обѣрна къмъ мене и ми каза:

— „Г-нъ учителю, както виждашъ и ние сме българи“.

— Каква полза отъ това, че признавате, че сте българи, когато отивате въ гръцката черква, въ която слушате да се чете апостола и евангелието на гръцки, безъ да разбирате нѣщо, а не доходвате въ нашата, за да разберете всичко.

— Ами ако искамъ, азъ мога да чета апостола на български и въ гръцката черква.

— Нѣма да ви позволятъ.

— Какъ нѣма да ми позволяте. Азъ ще кажа, че искамъ за моя именъ денъ да прочета апостола на български и туй то.

— Ще ти кажатъ, че ако искашъ да четешъ апостола на български, иди въ българската черква и тамъ го чети. Тукъ е гръцка черква.

— Ако и да не ми позволяте, но азъ ще го прочета и туй то.

— Азъ пѣкъ ви казвамъ, ако прочетете въ

гръцката черква апостола на български, на всички ви, които сте тукъ, ще дамъ една богата вечеря; иначе, вие ще дадете вечеря пѣкъ на всинца ни.

— Бѫдете спокоенъ, г-нъ учителю, нѣма да кажа, че вие сте ме накарали да сторя това. Ще кажа, че азъ самъ съмъ искалъ да го прочета и туй то.

Следъ тоя разговоръ ние се раздѣлихме. На другия денъ — Ивановденъ очаквахъ новината, че въ гръцката черква апостольтѣ ще се чете на български. Обаче, още следъ обѣдъ разговора и баса ни станалъ извесенъ на гръцката митрополия, въ която билъ повиканъ младежа Иванчо и му се внушило, че ако той си позволи да прочете апостола на български, въоръжени младежи ще му се противопоставятъ и, за да се избѣгне кръвопролитие, помоленъ биль да се откаже отъ намерението си. Вечерът идва при менъ Иванчо и ми съобщава горното и ме помоли да развали баса. На това азъ му отговорихъ:

— Азъ нали ви казахъ, че нѣма да ви позволятъ? Сега азъ не развалиямъ баса. Ако искате, развалете го вие.

— Щомъ вие не го развалияте и азъ нѣма да го развали. Ще въоръжа и азъ десетина души отъ другаритѣ ми, пѣкъ каквото ще да става!

На Ивановденъ при службата, когато дошло време да се чете апостола, Иванчо се качилъ на владишкия престолъ и почналъ да чете апостола на български. Веднага върху му се нахвърлили десетина младежи да го свалятъ отъ трона. Замѣсвавъ се и неговите другари, за да го бранятъ, но той билъ изтласканъ отъ черквата. Следъ службата гръцкиятъ владика свикалъ заседание отъ епархийските съветници. Въ заседанието довеждатъ и Иванчо и го увещаватъ да заяви, че той билъ подмаменъ отъ българския учител да прочете апостола на български. Иванчо, обаче, отричалъ до край и съ това ме избави отъ беля.

Следъ тая случка стоехъ ми въ Леринъ бѣ невъзможно. Трѣбваше да се премѣста другаде. Но желанието ми да продължа образоването си бѣ непреодолимо, та до приключването на учебната година решихъ да се пригответъ, за да постѫпя въ нѣкое търговско училище. Случаятъ за това ми помогна. Поради съединението на южна България съ северна Антонъ Търпеновъ, ученикъ въ Свишовското търговско училище не можа да замина за България. Използвахъ неговите учебници и записки и, следъ приключването на учебната година, заминахъ за Свишовъ, дето се явихъ на приеменъ изпитъ за I курсъ и се записахъ въ втория.

Презъ това време стана дегронирането на князъ Батембергъ, а презъ февруари 1877 г. следъ пристигането на Каулбарсъ стана русенския бунтъ, въ който бѣ замѣсенъ и директора на търговското училище руснака Красилниковъ, който избѣга и училището се разстрои. Тогава азъ решихъ да замина за Виена, да следвамъ въ Линцъ, дето имаше подобно учебно заведение. Следъ като се пригответъ, издѣржахъ изпитъ за втори курсъ, а презъ 1888 г. издѣржахъ и III курсъ съ много добъръ успѣхъ.

Следъ свѣршването на Линцката търговска академия подадохъ заявление въ Екзархията за учителско място и бѣхъ назначенъ учител въ Солунската гимназия по аритметика въ долните класове и счетоводство въ IV, V и VI класове. Даде ми се и надзирателска длѣжност въ пансиона.

Съобщава: Хр. Шалдевъ.

Политическите събития на Балканите

Балканските държави продължават да се намират върху развитието на важни събития отъ държавно-устройство и политически характеръ. Можна би могълъ нѣкой да твърди, че нѣкоя отъ въпросните държави се намира въ периодъ на стабилизация на едно дадено положение. И това състояние не е като отгласъ на събития, ставащи вънъ отъ Балканите, нито пъкъ е резултатъ на идейни и политически домогвания отъ вънъ, поне въ основата си, макаръ балканските държави да сѫ все още ордия въ голѣмата международна борба.

*

Албания не се е още съзвела отъ ударите на възстаналите недоволници отъ крал Зогу. Старите вътрешни вражди вътре въ този лабиринтъ отъ планини и племенни противоречия, нито сѫ угаснали, нито ще угаснатъ. Тѣ сѫщо не даватъ възможност да се види поне отчасти едно бѫдащо, което би носило белезите на една трайност, не само на политическия режимъ, но и на държавната стабилност. Може би въ момента не се обръща достатъчно внимание на този пунктъ въ международната политика, но безспорно е, че Италия, която се счита да има предимства въ правата си надъ областта, ще срѣщне тукъ единъ денъ, въ далечно или близко бѫдащо, външни домогвания подъ различна форма и не е изключенъ тукъ именно единъ конфликтъ, който ще е отъ жизнено значение за всички балкански държави и народи.

Насъ специално трѣбва да ни интересува не само тая перспектива, но и единъ другъ въпросъ: касае се за положението на българското население живущо въ Албания, за което въ момента, като че ли, никой не се интересува. Тукъ, у насъ, вниманието е насочено съвсемъ другаде, а не тамъ, дето управлението на други държави знаятъ много добре, какъ да работятъ и не само, за да се грижатъ за своите сънародници, но и да създаватъ дори такива.

*

Въ Гърция съ възстановяването на монархията се приключва единъ завой, презъ траенето на който се случиха много тежки събития, най-тежкото отъ които бѣ марленската буря, която се разрази заедно съ тоненето на снѣговете въ Македония.

Възстановяването на монархията не се посрѣща съ удобрение отъ републиканците, въпрѣки факта, че тѣ не могатъ да се похвалятъ съ своя дванадесетгодишъ републикански режимъ. Очевидно е, че не сѫ идейни подбудители за това. Причините се криятъ въ балканския характеръ на политическите борби, на податливостта на населението. Заради това, стабилизирането на монархическия режимъ, който, безспорно се желае отъ большинството на народа и армията, ще срѣщне извеси трудности, безъ, обаче, да представлява това опасностъ за монархията.

Въ вътрешните борби на Гърция взима доста активно участие Македония, която гръцките вестници не се стѣсняватъ да я назоваватъ съ името й и това, нека признаемъ, имъ прави честь. Нѣщо повече, една влиятелна частъ отъ изразителите на гръцкото обществено мнение подържа доста решително идеята за административна автономия на Македония, намираща се подъ гръцка властъ. Какво направление ще вземе въ бѫдащо този въпросъ не

може да се предрича, обаче, едно е важното, че Македония ярко се очертава въ държавното устройство и вътрешните борби на Гърция, било чрезъ борбите на колонизираните гърци, било чрезъ проявите на мѣстното население, което се е приспособило къмъ политическите вътрешни борби и лавира сполучливо въ тѣхъ.

**

Макаръ безъ външно изразени смущения, Югославия прекарва единъ доста тежъкъ периодъ за своето държавно устройство и за вътрешната си стегнатостъ. Режимътъ отъ 6 януари 1929 година рухна много по-рано отколкото можеше да се очаква. Но по всичко изглежда, вътрешното нормализиране, което е отъ особена важност за външното положение на държавата, не ще да може да се постигне нито лесно, нито бързо, ако въобще се допусне, че то би могло да се реализира. Опитътъ да се образуватъ политически сили, почиващи върху държавното единство, т. е., за цѣлата областъ на Югославия, претърпя голѣмъ неуспѣхъ. Словенците, които се считаха да сѫ една отъ основите на правителствената радикална общностъ, въ большинството си се ориентираха къмъ опозицията на Мачекъ, чиято популярностъ въ Словенско е голѣма.

Но и безъ това ключътъ на борбите и утрешното развитие на Югославия се намира въ Хърватско, което не се отказва отъ искането си за областна автономия. Така тежкостта на политическото положение въ Югославия се прехвърля оттатъкъ Дунава и Сава, а борбите, които назрѣватъ тамъ не може да нѣматъ отражение и отсамъ Дунава и Сава.

България прекара едно голѣмо изпитание и премеждие. Сега се очаква тежката, но справедлива дума на сѫда срещу заговорниците, а отъ политическите фактори се проявява нуждната зрялостъ и необходимиятъ такътъ за насочване държавното и политическо развитие на държавата по правиленъ пътъ. Най-лесно България може да се стабилизира вътрешно, нужднѣ сѫ само малко и честни усилия за това и да се откажатъ отъ външна помощъ всички, които забравятъ, че преди всичко сѫ българи, а сѫщо, като се премахне охотата за лесно и конспиративно заемане на властъта.

Въ сѫщото време, а което трѣбва да бѫде най-важното за насъ, въ Европа и свѣта се трупатъ много голѣми причини за бѫдащи конфликти, които ще прекроятъ изъ коренъ всичко. Войната въ Източна Африка може да си остане само колониална, но, може би, тя чертае бѫдащия конфликтъ между Англия и Италия, който ще избухне за владичеството въ Средиземно море и Източна Африка. Не трѣбва да се изпускатъ изъ предвидъ сѫщо всички други важни и болезнени пунктове въ Европа, дразнени отъ противоречия и несправедливостъ. А всичко това предизвиква едно дълбоко и коренно прегрупирване на силите и, естествено, само онѣзи държави и народи могатъ да бѫдатъ готови да посрѣщнатъ всѣкакви евентуалности, които сѫ заздравени държавно и национално и у които съпротивителната сила е вънъ отъ всѣко съмнение.

Д. Ризовъ

О Т Ч Е ТЪ

на Ржководното тѣло на Илинденската организация за дейността му за времето отъ 1. X. 1934 г. до 1. X. 1935 г.

Драги Илинденци,

Както Ви е известно, миналата година не можа да се състои конгреса ни, за което съ окръжно № 2398 отъ 13 ноември 1934 год. своеевременно бѣха уведомени г. г. председателите на дружества „Илинденъ“ въ Царството. Продължило работата си за неопределено време, Ржководното тѣло, следъ нѣколкоократни устни постъпки, на 7 мартъ т. г. се отнесе повторно писмено до надлежните мѣста за разрешение и, като не получи благоприятенъ отговоръ, продължи работата си до изтичането и на 1934/1935 година. Поради това, настоящиятъ очетъ е органически свързанъ съ миналогодишния и представлява негово продължение и допълнение.

I. Ржководно тѣло

Ржководното тѣло на Илинденската организация презъ отчетната година въ своя съставъ бѣ сѫщото, както и миналата година, а именно: председателъ — Лазаръ Томовъ, подпредседателъ — Димитъръ п. Пандовъ, секретаръ — Хр. Шалдевъ, касиеръ — Ант. Кецкаровъ и съветници: Борисъ Груевъ, Дим. Спространовъ, и Ал. Сапунджиевъ.

Презъ отчетната година то е имало 20 заседания, въ които е обсѫждало организационни и текущи въпроси, отговаряло е на постъпили заявления, писма и др. Въ заседанията присъствуваха винаги всички членове, а вземането на решенията е било единодушно.

Много отъ решенията си Ржководното тѣло е съобщавало на настоятелствата на дружествата съ окръжни за разгласяването имъ между членовете въ общочленски събрания.

II. Канцелария

Канцелариата на организацията се помѣщаваше въ 5 стаи на единъ етажъ отъ зданието на починалия нашъ другар Димитъръ Мирасчиевъ до 31 май 1935 год. Поради слабите постъпления Ржководното тѣло бѣ принудено да търси по-евтино помѣщение, и отъ 1 юни т. г. тя бѣ премѣстена на ул. Лавеле 16, срещу 1,300 лв. месеченъ наемъ.

Архиварь-дѣловодителската работа въ канцелариата, която се водѣше отъ специаленъ платенъ чиновникъ, поради сѫщите причини се закри отъ 1 септември т. г. и работата въ нея се разпределъли между членовете на Ржководното тѣло.

Презъ течението на отчетната година въ канцелариата сѫ постъпили 371, а сѫ изпратени 2036 писма. Отъ сѫщата сѫ експедирани до г. г. абонатите въ Царството и въ странство излѣзли до сега 8 книги отъ сп. „Илюстрация Илинденъ“, както и други поръчки, вълизящи надъ 25,000 пратки.

III. Движене на членовете

Въпреки повеленията на чл. 21 отъ устава и изпратеното окръжно № 2131 отъ 22/V 1934 год. по приложението на този членъ въ канцелариата на организацията не се получиха отъ провинциалните дружества необходимите доклади и статистически данни, поради което Ржководното тѣло е въ не-

възможност да Ви представи броя на членовете и движението имъ. То разполага съ сведения само на Софийското дружество, които за изтеклиятъ петъ години — отъ 1930 до 1934 години — включително — сѫ, както следва:

членове:	1930 г.	1931 г.	1932 г.	1933 г.	1934 г.
записани	306	306	292	295	194
не редовни	11	343	74	101	44
редовни	295	263	218	194	150

Намалението на членовете, както се вижда отъ горната таблица, предизвиква намалението и на членските вноски. Намалението на членовете се дължи на умирания, премѣстване и нередовност.

IV. Организационна дейност

Поради известни Вамъ причини организационната дейност на Ржководното тѣло презъ отчетната година бѣ твърде ограничена и се изчерпваше изключително въ писмени наредждания, изпращане окръжни и писма, отговоръ на заявления и запитвания. Направена бѣ само една обиколка до Перникъ и Кюстендилъ отъ секретара на Ржководното тѣло и до Разлогъ — отъ председателя, безъ да могатъ тѣ да се спратъ по-дълго и да свикатъ събрания. Съ изпратените окръжни до дружествата Ржководното тѣло е подканяло и целило да насочи настоятелствата къмъ по-усилена организационна работа и особено къмъ засилване материалните срѣдства на организацията, както и къмъ по-широкото разпространение на сп. „Илюстрация Илинденъ“. Изхождайки отъ сѫщата цель, Ржководното тѣло обяви днитъ отъ 6 до 14 юлий за агитационно време и съ окръжно № 1078 отъ 3. VI. 1935 г. покани настоятелствата на дружествата къмъ пла-номѣрна и по-оживена дейност. За резултатите отъ направеното, Ржководното тѣло нѣма сведения.

Презъ течението на отчетните две години Ржководното тѣло е имало нѣколко случаи, при които достойно е защищавало интересите на организацията и се е застъпвало предъ надлежните власти за известни привилегии, каквито илиленци, като поборници, заслужаватъ. Когато на сѫщата бѣ доложено, че се пристрѣпва къмъ разглобване на паметника Т. Александровъ въ Кюстендилъ, то направи енергични постъпки предъ надлежните власти за запазването му, като национална светиня.

V. Финансова дейност и положение

Бюджетътъ на организацията презъ отчетната година бѣ сѫщия, какъто VIII редовенъ конгресъ изработи и прие за 1933-34 година. Имайки предвидъ състоянието на постъпленията, Ржководното тѣло преди всичко съ редъ писма се обѣрна къмъ дружествата и лицата, които иматъ задължения къмъ организацията, да се издѣлжатъ въ най-скоро време. За сѫщата цель то изпрати редъ писма до разни банки, фабрики, фирми и заможни лица да дадатъ своята материална подкрепа на организацията. Най-после, то прибѣгна къмъ икономии и съкращение на разходите до минимумъ, като напусна старото помѣщение съ високъ наемъ, съкрати

платената архиварь-дълводителска длъжност при канцеларията, намали броя на изпращаните грatisъ книги отъ списанието, както и заличи отъ списъците на абонатите всички ония, които за нѣколко години не сѫ си платили абонамента си и пр. Тукъ е мѣстото да се отбележи, че като последица на изпратените писма за помощъ благоприятно се отзова Управителниятъ съветъ на Македонската кооперативна банка, който предвиди 20,000 лв. помощъ за фонда Посмъртна каса, а общото събрание на банката одобри и отпусна тая сума. Сѫщата отзивчивостъ прояви Българската народна банка, която отпусна 1,000 лв. помощъ, а г. Бакишъ въ желанието си да стопли боситъ нозе на бедните илинденци и тая година подари 30 цифта гумени обувки и галоши. На всички дарители Ржководното тѣло сърдечно благодарии.

Общо взето, постѣпленията отъ всички пера на бюджета, както се вижда отъ приложените таблици сѫ незадоволителни. Най-слаби сѫ постѣпленията отъ членските вноски и 30% отъ общия приходъ на провинциалните дружества, постѣпления вълизащи на 784 лева.

За нагледностъ навеждаме ви общите цифри на постѣпленията и разходитъ за последните три години, които сѫ:

години	постѣпло	изразходвано	остатъкъ
1932/33	944,825 лв.;	716,447 лв.	228,378 лв.
1933/34	793,456 лв.	653,904 лв.	139,552 лв.
1934/35	372,854 лв.	348,524 лв.	24,330 лв.

Постѣпленията презъ последната година сѫ $2\frac{1}{2}$ пъти по малко, отколкото презъ първата. Но и разходитъ сѫ намалени до минимумъ.

При все това, благодарение на икономиите, които се правѣха презъ течението на годината, бюджетното управление на приходо—разхода въ касово отношение за отчетната година се приключи съ единъ излишъкъ отъ 24,330 лв. Подробно изложение на финансовото състояние на организацията ни даватъ приложените въ края таблици.

Въ връзка съ бюджетното упражнение Ржководното тѣло предлага финансовата отнетна година да почва отъ 1 януарий до 31 декемврий, а идната отчетна година да обхване цѣлата 1936 година и месеците октомврий, ноемврий и декемврий отъ 1935 г.

VI. Посмъртната каса и фонда при нея

Отъ статистическите сведения, съ каквите канцеларията на организацията разполага, се вижда, че въ посмъртната каса членуватъ 422 души, отъ които 188 отъ Софийското дружество и 234 отъ дружествата въ провинцията. Обаче, отъ 422-та члена редовни сѫ само 199 души. Останалите 223-ма сѫ нередовни и, съгласно чл. 26 отъ устава и чл. 17 отъ правилника за посмъртна каса, имената имъ подлежатъ на заличване отъ списъците. Имайки предвидъ поменатите членове отъ устава и правилника и водимо отъ желанието да не изгубятъ правата тия неизправени членове, Ржководното тѣло въ едно отъ заседанието си реши да се поканятъ за последенъ пътъ нередовните членове да уредятъ положението си въ единъ месеченъ срокъ. На изпратеното още презъ м. юни т. г. окръжно до председателите на дружествата, отговоръ и до днесъ не се получи. Ржководното тѣло смѣта тѣзи 223 души членове на посмъртната каса и фондъ посмъртна каса за самоизключили се и, като се докладва това на конгреса, остава да се съобщи

на всички нередовни членове, че имената имъ се зализватъ отъ списъците на дружествените членове. Но въпросътъ, който подлежи на сериозно обмисляне въ настоящия конгресъ е, отъ де ще се взематъ срѣдства да се изплаща посмъртната помощъ отъ 6,000 лв. за всѣки покойникъ, членъ на посмъртната каса, като се има предвидъ, че 10 левовата вноска отъ редовните 199 члена е 1,990 лв. и че тая вноска ще намалява следъ всѣки смъртенъ случай. До като до преди 1-2 години остатъка на премията отъ четири и повече хиляди лв. се набавяше отъ другите параграфи на бюджета и главно отъ тия на „Илюстрация“ и „дарения“, въ последните две години тоя източникъ е пресъхнал и предъ Ржководното тѣло почти въ всѣко заседание изпъквалъ въпросъ: отъ де да се набави тоя недостигъ? Следъ обсѫждането на тия въпросъ, то предлага на вниманието Ви следните предложения:

1. Лихвите отъ капитала на фонда, макаръ още и не осъщественъ, да не се капитализиратъ, а да се изразходватъ за посмъртна помощъ;

2. Всѣко дружество въ продължение на 5 години да внася въ касата на организацията сумата, необходимата за изплащане помощта на всички свои редовни членове на посмъртната каса, като събира дарения, дава вечеринки и пр.;

3. Членската вноска на всѣки членъ отъ посмъртната каса да се внася изцѣло въ касата на организацията;

4. Всѣки членъ на посмъртната каса задължително да е абонатъ на сп. „Илюстрация Илинденъ“.

Ако се приематъ и осъществватъ горните предложения, Ржководното тѣло смята, че посмъртната помощъ и на последния покойникъ нашъ другаръ ще е осигурена. Иначе, ще се стигне до положението, щото ония, които най-много ще дадатъ за своята дружина, нѣма кой съ какво да подпомогне неговите наследници.

Що се отнася до фондъ „Посмъртна каса“, макаръ желаното да не е постигнато, неговото положение отъ три години насамъ е затвърдено и капиталът му постепенно се увеличава. Както се вижда отъ приложената таблица, къмъ края на отчетната година, капиталът му е стигналъ на 681,655 лв. Презъ отчетната година той е нарасналъ съ 72,965 лв. А когато капиталът стигне до $1\frac{1}{3}$ милионъ, то посмъртната помощъ на неговите членове ще биде напълно осигурена. Тая сума може да се събере за нѣколко години, ако всички членове и дружества напрегнатъ своите усилия и заработка планомѣрно за приложението на чл. 4 отъ правилника за посмъртната каса.

VII. Покойници

Презъ отчетната година се поминаха 5-ма наши другари, членове на посмъртната каса, отъ които двама отъ Софийското, 1 отъ Пловдивското, 1 отъ Кюстендилското и 1 отъ Мездренското дружество.

Имената на покойниците сѫ:

1. Георги К. Бѣлеждовъ отъ Пловдивското дружество, починалъ на 4. X. 1934 г.,
2. Дяконъ Евстатий отъ Софийското, починалъ на 20. III. 1935 г.,
3. свещеникъ Методий Ст. Чековъ отъ Червенбергското, починалъ на 7. IV. с. г. и
5. Спиро Митовъ Андоновъ отъ Кюстендилското дружество, починалъ на VIII. с. г.

Да почетемъ паметта на починалите покойници съ ставане на крака и кажемъ: „Богъ да ги прости — вѣчна имъ паметъ!“

Отъ поменатите покойници наследниците на два-

ма — на свещ. Методий Ст. Чековъ и Спиро Митровъ Андоновъ, макаръ и да сж внесли 1,000 левовитъ си вноски, но не редовни по внасянето на 10 левовата и членските си вноски, не сж получили посмъртна помощ. Ржководното тѣло, съобразявайки се съ чл. 26 отъ устава и чл. 17 отъ правилника на посмъртната каса, смѣта ги за нередовни, не внесе посмъртната помощ и остава въпроса за разрешение отъ конгреса. Не сж внесени посмъртните помощи и за починалите миналата година наши другари: Лазаръ Жуглевъ и Илия Димушевъ, редовни членове на фонда, съобразявайки се съ буква Е на чл. 3 отъ устава и защото Лазаръ Жуглевъ не се помина отъ естествена смърть, а наследниците на Илия Димушевъ направиха предъ Ржководното тѣло противоположни претенции. И по тия два случаи Ржководното тѣло моли конгреса да си каже думата.

VIII. Културно-просвѣтна дейност

Културно-просвѣтната дейност на Ржководното тѣло презъ отчетната година се изрази въ следното:

1. На 10 февруари 1935 г. по случай 13 години отъ смъртта на Христо Матовъ Ржководното тѣло устрои утро въ Военния клубъ съ безплатенъ входъ, дето г. Ив. Хаджовъ, учителъ въ III Софийска междукласова гимназия държа сказка на тема: Животъ, дѣла и личностъ на Хр. Матовъ. Утрото бѣ открито съ подходяща речь отъ председателя на организацията г. Лазаръ Томовъ, а сказката бѣ съпроводена съ подходящи стихотворения и народни пѣсни. Столичната емиграция посети утрото ма-

сово.

2. Презъ м. декември м. г. Ржководното тѣло издале календара на организацията съ лица на убития отъ засада на 5. V. 1911 г. нашъ другаръ Пере Тошовъ. Календарътъ бѣ изпратенъ на настоятелствата на дружествата ни и братствата въ царството и въ странство. Пласирането му възвеше много мудно. Чистиятъ му приходъ възлиза на 4,814 лв., когато календарътъ отъ миналите години ни даваха чиста печалба надъ 100,000 лв.

За 1936 год. Ржководното тѣло реши, календарътъ да носи лица на покойния нашъ другаръ Хр. Матовъ. Календарътъ е подъ печатъ и ще се пусне въ продажба срещу 5 лв. екземпляра, за да бѫде достъпенъ за всички илинденци и емигранти. Съ специално писмо-окръжно поканени сж всички председатели на дружествата ни и на братствата да съобщатъ, по колко екземпляри да имъ се изпратятъ за пласиране. Въ зависимостъ отъ поръчките, че се опредѣли въ колко екземпляри да се отпечататъ тазгодишниятъ календаръ.

3. Презъ отчетната година се издаде VII-та годишнина на сп. „Илюстрация Илинденъ“. Както Ви е известно, въ основата си Илюстрацията остава като издание съ архивно съдържание, т. е. изнасяне описания на сражения, афери, на документи, спомени и биографии на наши другари, украсени съ снимки. Нововъведението, които се направиха въ съдържанието на VII-ма годишнина, сж: статии съ географски и исторически характеръ, хроника отъ живота на Илинденската организация и, напоследъкъ, хроника на по-важните събития въ Балканските държави. Броятъ на абонатите отъ миналата година насамъ е силно намалено. Седмата годишнина на Илюстрацията се отпечатва въ 2,500 екземпляри, срещу 4,500 по-рано. Списанието се изпраща само на редовните абонати. Трѣба да се

изтъкне обстоятелството, че до като по-рано въ Илюстрацията се даваха обявления, приходитъ отъ които покриваха изданието на списанието, за VII-та годишнина нѣмаме никакви реклами. За да се увеличава абонатите на списанието, Ржководното тѣло съ окръжно № 1055 отъ 17. V. 1935 г. помоли настоятелствата на дружествата да развиятъ по-голяма дейност, като запишатъ нови абонати, както и да съобщатъ и изпращатъ реклами отъ местни фирми, търговци и др. Въ сѫщото окръжно Ржководното тѣло съобщи решението си (протоколъ № 35), че всички членове на посмъртната каса сж абонати на списанието.

За издаването на VII годишнина на Илюстрацията организацията е изразходвала 144,139 лв., а прихода ѝ възлиза на 196,566 лв.; чистиятъ приходъ отъ списанието презъ отчетната година е 52,417 лв.

Трѣба да се има предвидъ, че Илюстрацията е единственото македонско списание съ достъпно за широката маса съдържание, та то трѣба да се получава отъ всѣко македонско семейство.

4. По случай годишнината на Илинденското възстание издаде се „Илинденски листъ“ въ 2,000 екземпляра. Листътъ бѣ разпратенъ до всички председатели за пласиране. Отъ продажбата му до края на отчетната година сж постъпили до сега 1,916 лв. Издаването на листа е пръвъ починъ и дано той бѫде прилаганъ и отъ бѫща Ржководни тѣла.

5. Вечеринките, които въ основата си иматъ културно-просвѣтна целъ, поради много причини презъ отчетната година не можаха да се състоятъ.

IX. Чествуване годишнината на Илинденъ

Чествуването годишнината на Илинденското възстание тая година стана много скромно. Съ окръжно № 1491 отъ 3. VII. 1935 г. Ржководното тѣло нарели презъ предния недѣленъ денъ отъ празника да се устрои утро съ изнасяне на подходяща сказка, стихотворения и народни пѣсни, а на самия денъ-Илинденъ да се отслужи панихида за умрѣлите илинденци и молебенъ за живите. При искането на разрешение за чествуването 32-та годишнина на Илинденското възстание ни се разреши скромно празненство само на деня Илинденъ, като се отслужи панихида и молебенъ. Въ София панихидата и молебена се отслужиха въ черквата „Св. Недѣля“, при масово стетение на емиграцията.

По случай годишнината на Илинденъ, както се спомена, Ржководното тѣло издаде специаленъ „Илинденски листъ“ съ цена 2 лв. екземпляра. Въ София листътъ се разпространи задоволително.

Тукъ е мѣстото да съобщимъ, че настоятелствата на нѣколко Софийски братства се опитаха да обсебятъ празника и да го провъзгласятъ за День на македонската емиграция, вмѣсто Духовъ денъ; обаче, Ржководното тѣло о време направи възражения да се откажатъ отъ инициативата си.

X. Библиотеката

Както се спомена въ миналогодишния ни отчетъ, броятъ на книгите въ организационната библиотека възлиза на 1,106 тома. Поради липса на срѣдства отпуснатата сума за закупване на нови книги презъ отчетната година е незначителна — всичко 440 лева.

XI. Благотворителностъ

Притиснати отъ мизерията, мнозина наши другари и семейства на починали такива и презъ от-

четната година подадоха заявлния за помощ. Поради липса на сръдства Ржководното тѣло е било заставено да не удовлетвори молбитѣ на мнозина отъ тѣхъ. Подпомогнати бѣха само крайно беднитѣ, като раздадената сума възлиза на 8,908 лв. Илинденската организация е благотворителна организация и, като такава, на конгреса предстои да обмисли въпроса и намѣри източници за засилване на срѣдствата на § „благотворителност“.

XII. Македонския домъ

Изграждането на Македонския домъ, въ който да се прибератъ канцелариите на всички македонски организации, е привършено въ грубата му частъ. Привършени сѫ почти всички магазини на дома, съ приходитѣ на които вече почва да се погашава направления дългъ. Но до изграждането му, да стане готово за помѣщение на организациите, сѫ потрѣбни още голѣми суми, които трѣбва да бѫдатъ доставени отъ тия организации. Точка 3 на чл. 2 отъ устава на Илинденската организация задължава последната да съдействува за изграждането му“. Ето защо, на писмото на Научния институтъ подъ № 59 отъ 6. VIII. т. г. Ржководното тѣло се отзова благоприятно и, като смѣтна, че вложенитѣ въ Дома суми сѫ напълно гарантирани, въ заседанието си отъ 3. VIII. т. г. (протоколъ № 40) реши отъ фонда посмѣртна каса да отпусне на Научния институтъ единъ заемъ отъ 300,000 лв. Паритѣ се дадоха срещу открита полица и срещу лихва, каквато банката плаща. Съ това Ржководното тѣло приложи не само точка 3 на чл. 2 отъ устава, но и вложи сумитѣ на фонда въ доходно и сигурно общемакедонско предприятие и имотъ.

XIII. Сношение съ другите патриотични организации въ царството

Върно на роднитѣ традиции и завета, които сѫ носили и носятъ илинденци, Ржководното тѣло на Илинденската организация е била въ живъ контактъ съ управителнитѣ тѣла на всички патриотични организации и временни комитети на патриотични инициативи въ царството, за да изрази адмирацията на илинденци къмъ тѣхъ и тѣхнитѣ цели. Така, съ писмо № 1576 отъ 17 VIII т. г. Ржководното тѣло поздрави конгресистите на Македонските политически организации въ С. А. С. щати и Канада и имъ пожела ползотворна дейност; съ телеграма до председателя на комитета по отпразнуването годишнината на Ф. Тотевото възстание на 1 XI 1934 г. Ржководното тѣло поднесе своятѣ поздрави и адмирации; съ писмо № 1040 11 V т. г. поздравлява конгреса на зап. подофицери; съ телеграма

№ 1633 отъ 21 XI т. г. се поздрави конгреса на Сливенца въ Пловдивъ; съ телеграма № 1646 отъ 2 X т. г. се поздрави председателя на конгреса по откриването паметника на х. Димитъръ въ Сливенъ; съ писмо № 1799 отъ 20 X т. г. се поздрави конгреса на пострадалите отъ войните въ София; съ телеграма № 1962 отъ 26 X т. г. се поздрави конгреса на пап. офицери въ Плѣвенъ, а съ писмо № 1631 отъ 20 IX се уведомява управителния съвѣтъ на Всебългарския съюзъ, че Илинденската организация, която членува въ съюза „О. Паисий“, отправи окръжно до настоятелствата на дружества „Илинден“ въ Царството да взематъ участие съ членовете въ отпразнуването Деня на О. Паисий — Кръстовденъ.

Завършвайки своя отчетъ, Ржководното тѣло дължи да заяви отъ това място, че въпрѣки пречките, които то е срещало презъ течение на отчетната година при изпълнение на своите задължения, но окрилявано и тласкано отъ съзнанието да служи на родъ и родина и на ржководената отъ него организация, здраво се е придържало о традициите и статутите и заветите на починалите свои другари, като фанатично е действувало да поддържа живота на Илинденската организация и да увеличи и пази имота ѝ. Въ това отношение Ржководното тѣло е имало моралната подкрепа на съзнателните организирани илинденци, срѣдъ които, — въпрѣки, че сѫ притиснати отъ трудностите на стопанския животъ, — витаятъ образите на родните ни будители и въ целите на обществената дейност на които сѫ тѣхните идеали. Илинденци, които дадоха младините си за общобългарските идеали, които сѫ частъ отъ елита на българското племе и съставляватъ гръбнака на организираната македонска емиграция, нѣма да измѣнятъ на тия идеали, нито пъкъ въ тѣхната срѣда ще се появи разложение, пораженство и рода отстъпничество. Нека въ това всички бѫдатъ увѣрени. Но срещу това ние искаме само достойно дължимото зачитане и възможности за проява на по-свободна културно-просвѣтна и благотворителна дейност отъ страна на нашата организация. Прочее, сплотени за обща работа и движими отъ вѣра въ бѫдещето, ние искаме всички наши другари илинденци да бѫдатъ проникнати отъ сѫщата фанатична вѣра да станатъ съюзни членове и заработка за засилването на Илинденската организация. Това е дългъ на всѣ илинденци. Ние вѣрваме въ силата на нашата организация и нека я засилимъ, нека я пазимъ. Нека заживѣмъ буденъ организационенъ животъ, за да бѫдемъ сигурни въ осъществяването на своя краенъ идеал — свободата на цѣлокупна Македония! Ура!

Председателъ: Л. Томовъ.

Секретарь: Хр. Шалдевъ.

Подпредседатекъ: Дим. п. Пандовъ.

Касиеръ: Ант. Кецкаровъ.

Дим. Спострановъ

Съветници: Борисъ Груевъ,

Ал. Сапунджиевъ.

КАСА

от 1. октомври 1934 год. до 1. октомври 1935 год. на Илинденската организация

ДА ЗЕМА

Книга 9—10 (69—70)

ИЛЮСТРАЦИЯ ИЛИНДЕНЬ

Стр. 20

№ по редъ	ДА ДАВА		ДА ЗЕМА	
	ТЕКСТЪ		ТЕКСТЪ	
	Предви- дено	Реализи- рано	Предви- дено	Реализи- рано
	лева	лева	лева	лева
I	По бюджетъ			
a)	Чл. внось отъ Соф. Д-во	20.000	8.600	—
"	" " " пров. д-ва	20.000	784	—
b)	Отъ именни дни	20.000	16.584	—
v)	Отъ помощи	10.000	1.930	—
г)	Отъ Илинденски листъ	—	1.916	1.916
d)	Отъ общи приходи	70.000	32.814	1.916
e)	Отъ календари 1935 г.	200.000	33.436	—
ж)	Отъ Илюстр. Илинденъ	400.000	152.143	—
		670.000	218.393	1.916
II	На посмъртна каса	70.000	17.310	—
III	На фондъ посмъртна каса	—	73.765	73.795
IV	На дължници	—	58.691	57.691
V	На Кредитори	—	1.098	1.098
VI	На складъ	—	2.319	2.319
		371.606	137.819	506.430
	Остатъкъ отъ м. г.	—	1.248	—
VII	По текущи с/ки отъ м. г.	—	102.000	—
		740.000	474.854	—
	За нови с/ки	—	266	—
			VII	За уравнение въ брой

Благотворителна посмъртна каса

№ по редъ	ТЕКСТЪ	Приходъ		Разходъ
		лева	лева	
1	Остатъкъ отъ мин. 1933/34год.	—		75.181
2	Приходъ отъ 10-лев. вноски	17.010		—
3	" встжпителни вноски	300		—
4	Помощи за смъртни случаи: а) Георги Г. Бъловеждовъ б) Мирчо Божковъ в) Разноски по изпращане на паритъ	17.310		75.181
		—		6.000
		—		6.000
		—		29
		17.310		87.210
	За уравнение да дава .	69.900		—
		87.210		87.210
	Да дава за нова с/ка .	—		69 900

Благотворителен фондъ на посмъртната каса

№ по редъ	ТЕКСТЪ	ВСИЧКО ПРИХОДЪ		
		лева	лева	лева
1	Остатъкъ отъ минали години	—	—	608.690
2	Презъ отчетната година постъпили:			
	а) Отъ лихви	—	37.995	—
	б) Отъ 1000 лв. вноски	—	13.800	—
3	Отъ дарения:			
	а) Македонска Кооперативна банка	20.000	—	—
	б) Българска Народна банка	1.000	—	—
	в) Ценни облигации	1.000	22.000	73.795
	Всичко приходъ .	—	—	682.485
	Върната сума, погръщно получена .	—	—	830
	За нова с/ка приходъ .	—	—	681.655

С В Е Д Е Н И Е

по прихода и разхода на Илинденската организация

от 1. X. 1934 г. до 1. X. 1935 г.

Книга 9—10 (69—70)

ПРИХОДЪ

№ по редъ	Т Е К С Т Ъ	Получене- но отъ минал. година	Постапления през отчетната година	ВСИЧКО ПО КА- СОВИ ПЕРСОНИ	по редъ	Т Е К С Т Ъ	Получе- но отъ минал. година	Извършена презъ отчетната година	ВСИЧКО ПО КА- СОВИ ПЕРСОНИ
I	a) Отъ общия приходъ	—	—	32.814	32.814	I	a) За общи разходи	—	107.027
	б) Отъ календари 1935 г.	—	—	33.436	33.436		б) За календари	—	38.622
	в) Отъ илюстрация	—	—	152.143	152.143		в) За Илюстрация Илинденъ	—	144.139
		—	—	217.391	218.393				144.139
	Отъ печалби и загуби	61.395	—	61.395					
II	Всичко по бюджета	—	61.395	218.393	279.788		Всичко за Бюджета	—	279.788
III	За посмъртна каса	—	—	17.310	17.310	II	За Посмъртна каса	—	12.029
IV	За фондъ Пом. каса	608.690	—	73.795	682.485	III	За фондъ Пом. каса	—	830
V	Отъ длъжници	—	—	58.691	58.691	IV	За длъжници	1.456.820	52.227
VI	Отъ склада	—	—	2.319	2.319	V	За склада	—	1.509.047
VII	Отъ покъщнина	—	—	—	—	VI	За покъщнина	482.986	—
VIII	Отъ „Братска могила“	20.000	—	1.098	5.309	VII	За кредитори	86.280	3.650
IX	По т. с/к. мак. банка	—	300.000	102.000	402.000	VIII	За „Братска могила“	—	—
X	Макед. науч. институтъ	—	—	—	—	IX	По т. с/к. макед. банка	—	126.044
XI	Отъ М. Г. каса	—	—	1.248	1.248	XI	Макед. науч. институтъ	—	300.000
XII	Печалби и загуби	2.084.776	—	2.084.776	XII	Kасата 1933/34	—	—	1.248
		2.716.677	361.395	474.854	3.553.926		Печалби и загуби	—	61.395
									61.395
	Да дава каса за нови с/ки	—	—	266	—		За урав. да дава	—	266
									266
									266
									3.553.926

СВЕДЕНИЕ
за положението на партидите на Илинденската организация за време
от 1. X. 1934 до 1. X. 1935 год.

№ по зи ци и	НАИМЕНОВАНИЕ НА ПАРТИДИТЪ	ОБЩ ОБОРОТЪ		С А Л Ч О	
		Да Дава лева	Да Зема лева	Да Дава лева	Да Зема лева
1	Каса	474.854	474.588	266	—
2	Бюджетъ	279.788	279.788	—	—
3	Посмъртна каса . . .	87.210	17.310	69.900	—
4	Фондъ „Посм. каса“	830	682.485	681.655	—
5	Дължници	1.509.047	58.691	1.450.356	—
6	Кредитори	—	5.309	—	5.309
7	Складъ	482.986	—	—	—
8	Макед. банка дългове и облигации	741.226	2.319	480.667	—
9	Макед. науч. инстит.	402.000	339.226	—	—
10	Покъщнина	300.000	300.000	—	—
11	Братска могила	89.930	89.930	—	—
12	Печалби — загуби	—	—	20.000	20.000
	Всичко	61.395	2.084.776	—	2.023.381
		4.027.266	4.027.266	2.730.345	2.730.345

ДОКЛАДЪ

на Контролната комисия

Господа Делегати,

Контролната комисия през отчетната година, от 1 октомврий ревазии, но въ края на отчетната година провърши най-щателно всички счетоводни книги и намѣди, че всичко е заведено редовно и правилно. Подробности за това сѫ указани въ гореизложенитѣ таблици.

На основание това контролната комисия моли конгреса да приеме въпросния отчетъ за редовенъ и освободи касира отъ всѣкаква отговорност.

Г. Ив. Бълевъ
Арист. Дамяновъ
Пр. Коновъ

Председателъ: Л. Томовъ
Подпредседателъ: Д. п. Пандовъ
Секретаръ: Хр. Шалдевъ
Касиеръ: А. Е. Кецкаровъ
Членове:

Б. Груевъ
Дим. Ст. Спространовъ
Ал. Сапунджиевъ

ГОДИШЕНЬ БАЛАНСЪ
на Илинденската организация къмъ 1. октомврий 1935 год.

№ по зи ци и	НАИМЕНОВАНИЕ НА ПАРТИДИТЪ	Т Е К С Т Ъ		Активъ		Пасивъ лева
		Да по зи ци и	Да по зи ци и	Да по зи ци и	Да по зи ци и	
1	Каса	474.854	474.588	266	—	АКТИВЪ
2	Бюджетъ	279.788	279.788	—	—	Брой въ Касата
3	Посмъртна каса . . .	87.210	17.310	69.900	—	Макед. Коопер. Банка, дългове и облигации
4	Фондъ „Посм. каса“	830	682.485	681.655	—	Макед. Народна Банка
5	Дължници	1.509.047	58.691	1.450.356	—	Макед. наученъ институтъ
6	Кредитори	—	5.309	—	—	300.000
7	Складъ	482.986	—	—	—	639.226
8	Макед. банка дългове и облигации	741.226	2.319	480.667	—	639.492
9	Макед. науч. инстит.	402.000	339.226	—	—	1.450.356
10	Покъщнина	300.000	300.000	—	—	Дължници
11	Братска могила	89.930	89.930	—	—	Складъ
12	Печалби — загуби	—	—	20.000	—	Покъщнина (безъ библиотека)
	Всичко	61.395	2.084.776	—	—	ПОСМЪРТНА КАСА
		4.027.266	4.027.266	2.730.345	2.730.345	69.900
						2.090.853

№ по зи ци и	НАИМЕНОВАНИЕ НА ПАРТИДИТЪ	АКТИВЪ		ПАСИВЪ	
		Да по зи ци и	Да по зи ци и	Да по зи ци и	Да по зи ци и
1	Брой въ Касата	—	—	—	—
2	Макед. Коопер. Банка, дългове и облигации	—	—	—	—
3	Макед. Народна Банка	—	—	—	—
4	Макед. наученъ институтъ	—	—	—	—
5	Дължници	—	—	—	—
6	Складъ	—	—	—	—
7	Покъщнина (безъ библиотека)	—	—	—	—
8	ПОСМЪРТНА КАСА	—	—	—	—
9	Фондъ „Посмъртна каса“	—	—	—	—
10	Кредитори	—	—	—	—
11	Братска могила	—	—	—	—
12	Печалби — Загуби	—	—	—	—

№ по зи ци и	НАИМЕНОВАНИЕ НА ПАРТИДИТЪ	АКТИВЪ		ПАСИВЪ	
		Да по зи ци и	Да по зи ци и	Да по зи ци и	Да по зи ци и
1	Брой въ Касата	—	—	—	—
2	Макед. Коопер. Банка, дългове и облигации	—	—	—	—
3	Макед. Народна Банка	—	—	—	—
4	Макед. наученъ институтъ	—	—	—	—
5	Дължници	—	—	—	—
6	Складъ	—	—	—	—
7	Покъщнина (безъ библиотека)	—	—	—	—
8	ПОСМЪРТНА КАСА	—	—	—	—
9	Фондъ „Посмъртна каса“	—	—	—	—
10	Кредитори	—	—	—	—
11	Братска могила	—	—	—	—
12	Печалби — Загуби	—	—	—	—

№ по зи ци и	НАИМЕНОВАНИЕ НА ПАРТИДИТЪ	АКТИВЪ		ПАСИВЪ	
		Да по зи ци и	Да по зи ци и	Да по зи ци и	Да по зи ци и
1	Брой въ Касата	—	—	—	—
2	Макед. Коопер. Банка, дългове и облигации	—	—	—	—
3	Макед. Народна Банка	—	—	—	—
4	Макед. наученъ институтъ	—	—	—	—
5	Дължници	—	—	—	—
6	Складъ	—	—	—	—
7	Покъщнина (безъ библиотека)	—	—	—	—
8	ПОСМЪРТНА КАСА	—	—	—	—
9	Фондъ „Посмъртна каса“	—	—	—	—
10	Кредитори	—	—	—	—
11	Братска могила	—	—	—	—
12	Печалби — Загуби	—	—	—	—

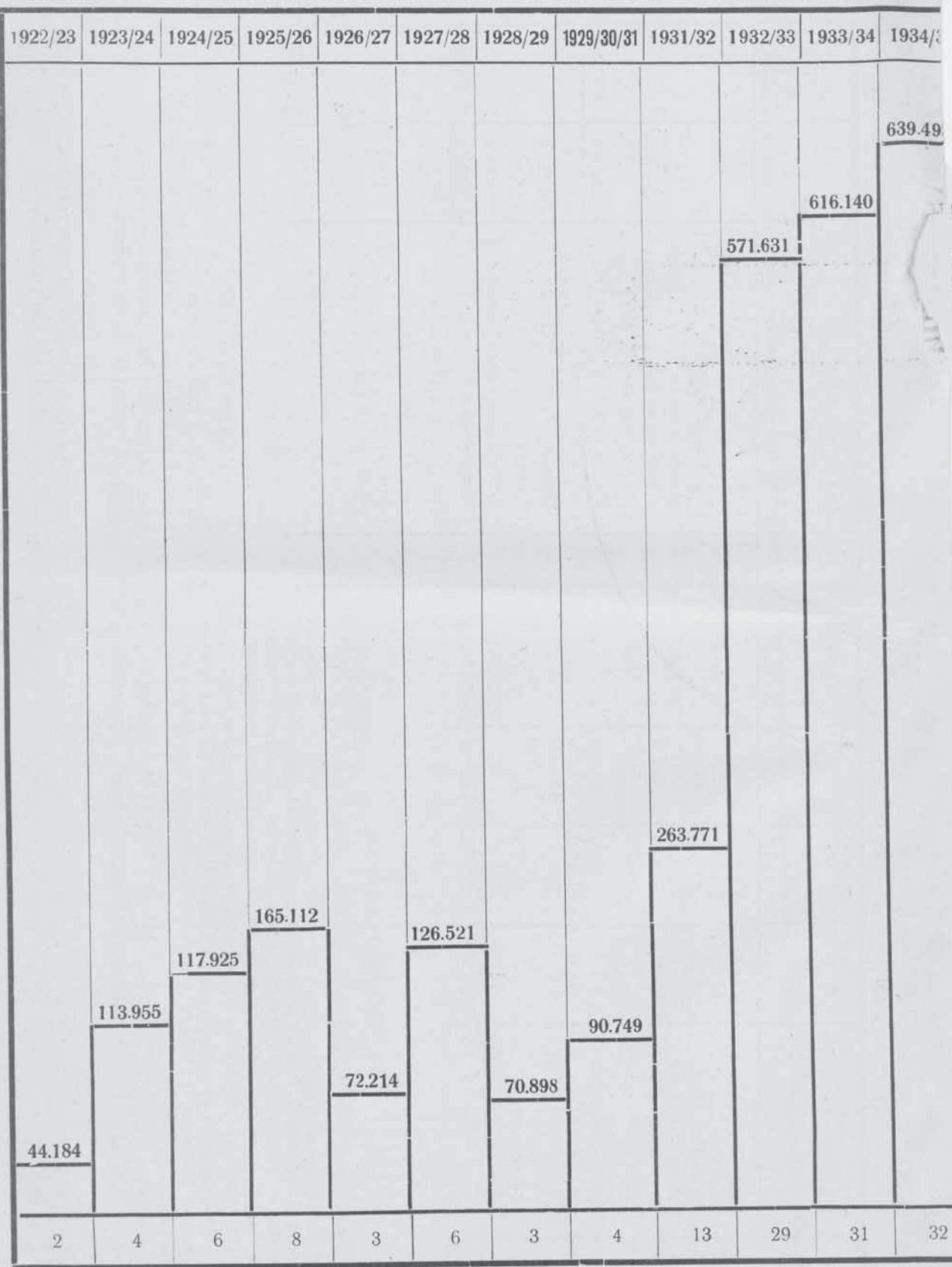
№ по зи ци и	НАИМЕНОВАНИЕ НА ПАРТИДИТЪ	АКТИВЪ		ПАСИВЪ	
		Да по зи ци и	Да по зи ци и	Да по зи ци и	Да по зи ци и
1	Брой въ Касата	—	—	—	—
2	Макед. Коопер. Банка, дългове и облигации	—	—	—	—
3	Макед. Народна Банка	—	—	—	—
4	Макед. наученъ институтъ	—	—	—	—
5	Дължници	—	—	—	—
6	Складъ	—	—	—	—
7	Покъщнина (безъ библиотека)	—	—	—	—
8	ПОСМЪРТНА КАСА	—	—	—	—
9	Фондъ „Посмъртна каса“	—	—	—	—
10	Кредитори	—	—	—	—
11	Братска могила	—	—	—	—
12	Печалби — Загуби	—	—	—	—

№ по зи ци и	НАИМЕНОВАНИЕ НА ПАРТИДИТЪ	АКТИВЪ		ПАСИВЪ	
		Да по зи ци и	Да по зи ци и	Да по зи ци и	Да по зи ци и
1	Брой въ Касата	—	—	—	—
2	Макед. Коопер. Банка, дългове и облигации	—	—	—	—
3	Макед. Народна Банка	—	—	—	—
4	Макед. наученъ институтъ	—	—	—	—
5	Дължници	—	—	—	—
6	Складъ	—	—	—	—
7	Покъщнина (безъ библиотека)	—	—	—	—
8	ПОСМЪРТНА КАСА	—	—	—	—
9	Фондъ „Посмъртна каса“	—	—	—	—
10	Кредитори	—	—	—	—
11	Братска могила	—	—	—	—
12	Печалби — Загуби	—	—	—	—

№ по зи ци и	НАИМЕНОВАНИЕ НА ПАРТИДИТЪ	АКТИВЪ		ПАСИВЪ	
		Да по зи ци и	Да по зи ци и	Да по зи ци и	Да по зи ци и
1	Брой въ Касата	—	—	—	—
2	Макед. Коопер. Банка, дългове и облигации	—	—	—	—
3	Макед. Народна Банка	—	—	—	—
4	Макед. наученъ институтъ	—	—	—	—
5	Дължници	—	—	—	

ДИАГРАМА

за движението на наличните суми при Илинденската организация отъ 1922 год. до 1. октомври 1935 г.

ИЛИНДЕНЪ Г